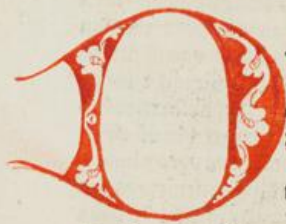

Incipiunt capitula libri .xv.

De duobus ordinibus generacionis humane in diuersos fines ab inicio percurreris. i.
De filijs carnis et filijs promissionis. ij.
De sterilitate sate qm dei gratia fecundauit. iij.
De terrene ciuitatis ocertatione vspace. iij.
De primo terrene ciuitatis autore fratricida cuius impietati romane urbis obit or germani cede responderit. v.
De languoribus quos ex pena peccati etiam ciues ciuitatis dei in huius vite peregrinatione patiuntur et a quibus deo medente sanantur. vj.
De causa et pertinacia sceleris cain que a facinore ocepto nec dei sermo reuocauit. viij.
Que ratio fuerit ut cain inter principia generis humani cederet ciuitatem. viij.
De longa vita hominum que fuit ante diluuium et de ampliore humanorum corporum forma. ix.
De differencia qua inter hebreos et nostros codices videtur annorum numeri dissonare. x.
De annis marisala: cuius etas quatuordecim annis videtur diluuium excedere. xi.
De opinione eorum qui primorum temporum homines talia longosque scribit fuisse non credunt. xij.
An in dinumeratione annorum hebreorum magis quam in interpretibus sit sequenda auctoritas. xij.
De paritate annorum qui in scripturis quibus nunc spacijs et in prioribus seculis occurrerunt. xiiij.
An credibile sit primi seculi viros vsque ad eam etatem qua filios generasse referunt a cubitu continuasse. xv.
De iure diuino quod dissimiliter a scripturis matronis habuerint prima conubia. xvj.
De duobus ex vno genitore percreatis patribus atque principibus. xvij.
Quid signatum sit in abel et seth et nos quod apparet ad christum et corpus eius id esse ecclesiam pertinere. xvij.
De significatione que in enoch translatione monstratur. xix.
De eo quod cain successio in octaua ab adam generacione clauderet in posteris ab eodem patre ad noe decimum inuenit. xx.
Qua ratione memorato enoch qui fuit filius cain totius generacionis eius vsque ad diluuium sit continuata narratio memorato autem enos qui fuit filius seth ad obicem humane principium sit reditum. xxj.
De lapsu filiorum dei alienigenarum mulierum amore captorum unde et omnes exceptis octo hominibus diluuium premeruerunt. xxij.
An credendum sit angelos substantie spirituales amore speciosarum mulierum captos eorum demisse diuina ex quibus gigantes sine latu. xxij.
Quod intelligendum sit quod eis qui diluuium per-

di erant dominus dixerit erunt dies eorum centum viginti anni. xxiiij.
De ira dei que incommutabilis tranquillitate nulla inflammati de perturbat. xxv.
Quod archa quam noe iussus est facere in omnibus christum ecclesiamque significet. xxvj.
De archa atque diluuium nec illis esse consentiendum qui sola historia recipiunt sine allegorica significatione nec illis qui solas figuras defebunt repudiata historica veritate. xxvij.

Explicunt capitula libri .xv. Incipit liber quindecimus.

De felicitate paradisi vel de ipso paradiso et de vita ibi primorum hominum eorumque peccato atque superfluo multo multa senserunt multa dixerunt multa litteris mandauerunt. Nos quoque secun-

dum scripturas sacras vel quod in eis legitur mus vel quod ex eis intelligere potuimus eorum congruentes auctoritati de his rebus in superioribus libris diximus. Enucleati autem si ista querantur multiplices atque multimodas pariuntur disputationes que pluribus intendere sunt volumibus quam hoc opus tempusque deponere possit. Quod non ita largum habemus ut in omnibus que pretereunt oculos et scrupulosi pacem ad interrogandum que capaces ad intelligendum nos oporteat imorari. Arbitror tamen satis iam fecisse magnis et difficilimis questionibus de inicio vel mundi vel anime vel ipsius generis humani quod in duo genera distribuitur vnum eorum qui secundum hominem alterum eorum qui secundum deum viuunt. Quas etiam misce appellamus ciuitates duas hoc est duas societates hominum quare est vna que predestinata est in eternum regnare cum deo altera eternum superfluum subire eius diabolo. Sed iste finis est eorum de quo post loquendum est. Nunc autem quoniam exortum eorum siue in angelis quorum muneris in genitorum a nobis siue in duobus primis hominibus satis dictum est iam michi videtur eorum aggrediendum excursus ex quo illi duo generare ceperunt donec homines genera cessabunt. Hoc enim vniuersus tempus siue seculum in quo cedunt morientes succeduntque nascentes istarum duarum ciuitatum de quibus disputamus excursus est. Nam et est itaque prior cain ex illis duobus generis humani parentibus pertinens ad hominum ciuitatem posterior abel ad ciuitatem dei. Sicut enim in vno homine quod dixit apostolus exprimitur quia non primum quod spiritale est sed quod

animale postea quod spiritale. vnde unusquisque
 quoniam ex dānata a pagine exoritur. primo sic ne-
 cesse est ex adam malus atque carnalis quod si
 christo renascendo profecerit. post erit bonus et
 spiritalis. sic in vniuerso genere humano cum
 primū due iste ceperit nascendo atque moriē-
 do percurrere ciuitates. por natū ciuis huius se-
 culi. posterior autē isto pegrinū in seculo. et p-
 tinēs ad ciuitatē dei gratia pdestinatū gra-
 cia electū. grā pegrinū dorsus. grā cuius sur-
 sus. Nā quantū ad ip̄s attinet ex eadē massa
 oritur que originaliter est tota dānata s; tā
 quā figurū de hanc similitudinē nō imprudē-
 ter sed prudenter introducit apostolus. ex ea
 deus massa fecit aliud vas in honore. aliud in
 cōtumeliā. Prius autē factū est vas in cōtume-
 lias post vero aliud in honore. quia et in ip̄o
 vno sicut iam dixi homie prius est reprobū.
 vnde necesse est incipiamus. et vbi nō est ne-
 cesse vt remanemus. posterius vero opbum q̄
 p̄ficiētes veniam. et quo puenientes ma-
 neamus. Proinde nō quidē in omnib; hō ma-
 ius erit. qui erat malus. sed quanto quisq; ci-
 tius mutatur in melius. hoc in se fecit nomi-
 nari quod apprehēderit celeris et posteriora
 ceperit vocabolū prius. Scriptū est itaq; de
 cain quod cōdidit ciuitatē. Abel at tāquā pe-
 grinū nō cōdidit. supna est em̄ sanctorū ciui-
 tas quāuis hinc pariat ciues. In quib; do-
 nec regni eius temp; adueniat. cū congregatu-
 ra est omēs in suis corporib; resurgetes. quī
 eis pmissus dabit regnū vbi cū suo p̄ncipe
 rege seculorū sine vilo temp; sine regnabūt. **C**

Ubra sane quedā ciuitatis huius et
 imago p̄phetie significāde potē q̄
 p̄sentande seruiuit in terris. quo eā
 in tempore demonstrari oportebat. et dicta ē
 etiā ip̄a ciuitas sancta merito significantis
 imaginis nō exp̄sse sicut futura est veritatis
 De hac imagine seruiēte. et de illa quā sig-
 nificat libera ciuitate sic apostolus ad gal-
 lat has loquit. Dicite michi inquit sub lege
 volētes esse legē nō audistis. Scriptus ē em̄
 quod abrahā duos filios habuit vnū de ancilla
 et vnū de libera. Sed ille quidē qui de ancilla
 secundū carnē nat; ē. qui autē de libera p̄ re-
 p̄missionē. Que sunt in allegoria. Nec em̄
 sunt duo testamēta. Vnū quidē amōte syna-
 in seruitute generas que est agar. Sina em̄
 mons est i arabia. que iūcta est huic q̄ nūc
 est iherusalē. seruit em̄ cū filiis suis. Que at
 surus est iherusalē libera est. que est mater
 nostra. Scriptū est em̄. Letare sterilis q̄ non
 parit. erūpe et exclama q̄ nō parit. quoniā
 multi filij deserte magis q̄ ei; que habet vi-
 rus. Nos autē fratres. scdm̄ p̄saac p̄missionis

filij sum; Sed sicut tūc qui secū dū carnē na-
 tus fuerat p̄sequeretur eū qui scdm̄ spiritū
 ita et nūc. S; qd̄ dicit scriptura. Eice ancillā
 et filius eius. Non em̄ heres erit filius ancille
 cū filio libe. Nos autē fr̄es non sumus ancille
 filij sed libere. Quia libertate x̄ps nos libera-
 uit. Nec forma intelligēdi de apostolica au-
 thoritate descendēs locū nobis apit quē ad
 modū scripturas duoz testamētoz veteris
 et noui accipere debeam;. Pars em̄ qd̄a terre
 ne ciuitatis imago celestis ciuitatis effecta
 est. nō se significādo. sed alterā. et ideo serui-
 ens. nō em̄ p̄pter se ip̄as s; p̄pter aliā signifi-
 cāndā est instituta. et p̄cedere alia signifi-
 catiōe et ip̄a p̄figurās p̄figurata ē. Namq;
 agar ancilla sare eiusq; filius imago quedā
 huius imaginis fuit. Et quoniam trāsture erāt v̄m-
 bre luce veniēte idō dixit libera sara q̄ signi-
 ficabat liberā ciuitatē. cui rursus alio mō sig-
 nificāde etiā illa v̄mbra seruiēbat eice ancil-
 las et filium eius. nō em̄ heres erit filius ancille
 cū filio meo p̄saac. quod ait apostolus cū filio
 libere. Inuenimus ergo in terrena ciuitate
 duas formas vnā suā p̄senciā demonstrantes
 alterā celesti ciuitati significāde sua p̄sencia
 seruiūtē. Parit autē ciues terrene ciuitatis
 peccato viciata natura celestis vero ciuita-
 tis ciues parit a peccato natura liberā grā
 Vn̄ illa vocant vasa ire. ista vasa m̄isere. Sig-
 nificatū est hoc etiā in duobus filiis abrahe
 quod vn; de ancilla que dicebat agar secundū
 carnē natus ē ismael. et alter ē autē de sara li-
 bera secundū p̄missionē nat; p̄saac. Vterq;
 quidē de semine abrahe s; illū genuit demō-
 strās ofuetudo natura illum p̄missio signifi-
 cans grāciā. Vbi hūanus vsus ostendit hic
 diuinū beneficiū cōmendaē. **C**

Sara quippe sterilis erat et despera-
 tione plus saltē de ancilla sua occupā-
 scens habere quod de ip̄a non se posse
 cernebat. dedit eā fetandā viro. de quo pa-
 rere voluerat nec potuerat. Exegit itaq; et
 sic debitū de marito vtens iure suo in vtero
 alieno. Natus ē ergo ismael sicut nascūtur
 homies p̄mixcōne sexus vtriusq; v̄strata le-
 ge nature. Ideo dictū ē scdm̄ carnē. non quod
 ista beneficia dei nō sint aut non illa operēt
 deus cuius opifex sapiēcia attingit sic scrip-
 tū ē. a fine vsq; i fine fortiter. et disponit oīa
 suauiter. sed vbi significandū fuerat dei do-
 nus qd̄ indebitū hoibus gratis grācia lar-
 giret. sic oportuit dare filiū que ad modū na-
 ture non debebat excursibus. Regat em̄ na-
 tura iam filios tali om̄xtioni maris et femie
 qualis esse poterat abrahe et sare in illa ias
 etate etiā mulieris accēdere sterilitate que

nec tunc parere potuit quoniam non eras secunditatem sed etati secunditas defuit. Quod ergo nature sic affecte fructus posteritatis non debeatur significat quod natura generis humani peccato viciata a phoe iure donata. nihil vere felicitatis post se merebat. Recte igitur significat ysaac per re promissionem natos filios gratie ciues civitatis libere socios pacis eterne. ubi sit non amor proprie atque private quod amodo volueratis sed omnium eodemque immutabili bono gaudens atque ex multis unum cor facies id est perfecte orationis obedientia caritatis

Capitulum quartum.

Terrena porro civitas que sempiterna non erit. nec enim cum extremo supplicio donata fuerit iam civitas erit. hic habet bonum suum cum societate letatque illis esse de talibus leticia rebus pariter. Et quoniam non est tale bonum ut nullas angustias faciat amato ribus suis. ideo civitas ista aduersus seipsam plebibus diuidit litigando. bellando atque pugnando et aut mortiferas aut certe mortales viros reas requirendo. Nam ex quacumque sui parte aduersus alteram sui parte bellando surserit. que sit esse videtur generum cum sit captiva vicioz. et siquidem cum vixerit superbi extollit etiam mortifera. Si vero odidit cogitans casusque omnes magis que accidere possunt aduersus angustias quas eis que pervenerit secundis rebus inflat. tunc tunc mortalis est ista victoria. Neque enim sperari poterit permanendo eis que potuerit subiugare vincendo. Non autem recte dicitur ea bona si esse que occupat hanc civitatem. que est et ipsa in suo humano genere melior. Concupiscit enim terrenas quandam per rebus infimis pacem. Ad eam namque desiderat pervenire bellando quod si vicerit et qui resistat non fuerit. pax erit quam non habebat per testes invidiosos aduersantes. et per his rebus quas si mul habere non poterat infelicitate egestate certantes. Hanc pacem requirunt laboriosa bella. hanc adipiscitur que putatur gloriosa victoria. Non autem vincunt. qui causa iustiore pugnant que dubitabit gratulanda esse victoria et pervenisse oportabile pacem. Hec bona sunt et sine dubio dei dona sunt. Sed si neglectis melioribus que ad supernam pertinent civitatem. ubi erit victoria eterna et summa pace secunda bona ista sic concupiscunt. ut vel sola esse credant. ut his que meliora credunt amplius diligant. necesse est miseriam consequi et que merat augeatur.

Capitulum quintum.

Quoniam itaque fuit terrene civitatis conditor fratricida. Nam suum fratrem civem civitatis eterne in hac terra peregrinantes. invidencia videtur occidit. Unde mirandum non est quod tanto post in ea civitate condenda que fuerat huius terrene civitatis de qua loquimur caput futura. et tam multis gentibus regnatura. Huius exemplo primo. et ut greci appellant archetipo quedam sui generis imago respondit. Nam et illic sicut ipsum facinus quidam poeta memoravit illoz. Fratrem primi maduerunt sanguinez muri. Sic enim condita est roma quoniam occisum remus a fratre romulo romana testatur historia. nisi quod isti terrene civitatis ambo ciues erant. ambo gloria de romane republice institutione querebant. Sed ambo eam tantam quantam si unus esset habere non poterat. Qui enim volebat dominando gloriari. minus viciis dominaret. si eius potestas vivo consorte miueret. Ut ergo totam dominacionem haberet unus ablatum est socius. et scelere crevit in peius. quod in concilia minus esset et melius. Hic autem fratres cum et abel non habebat inter se similem reem terrene namque cupiditate. nec in hoc alter invidit quod donatus eius fieret angustior. quod alter occidit si ambo dominarent. Abel quippe non querebat dominacionem in ea civitate que debeatur a fratre. sed invidencia illa diabolica qua mundus est bonis mali. nulla alia causa nisi quod illi boni sunt. illi mali. Nullo enim modo sit minor accedente seu permanente sorte possessio bonitatis quam tanto lacius quanto concorsius diuidua sociorum possidet caritas. Non habebit demum istam possessionem qui eam noluerit habere communi. et tanto eam reperiet amplius. quanto amplius ibi potuerit amare consorcium. Illud igitur quod inter remum et romulum exortus est. que ad modum aduersum seipsam terrena civitas diuidat ostendit. quod autem inter cum et abel. inter duas ipsas civitates dei et hominum inimicicias demonstravit. Pugnant inter se mali et boni. Item pugnant inter se mali et boni. Boni vero et boni si perfecti sunt inter se pugnant non possunt perficere aut nondumque perfecti. ita possunt. ut bonus quisque ex ea parte pugnet contra alterum quaz etiam contra seipsum. Et in uno quippe homine caro concupiscit aduersus spiritum. et spiritus aduersus carnem. Concupiscencia ergo spiritualis contra alterum potest pugnae carnalem vel concupiscencia carnalis contra alterius spirituale. sicut inter se pugnant boni et mali vel certe ipse concupiscencie carnales inter se duorum bonorum nondum viciis perfectorum. si cut inter se pugnant mali et mali. donec eorum qui curatur ad ultimam victoriam sanitas perveniat.

Capitulum sextum.

Anguor quippe iste. id est illa inobediencia. de qua in libro quod de decio dicitur. Seruum pro me inobediencie supplicium et ideo non naturam sed viciu est. propter quod dicitur

pficientib⁹ bonis. et ex fidei pegrinacōe vi-
 uentibus. Inuicem onera uestra portate. ⁊
 sic adimplebitis legem xp̄i: Itē alibi dicit
Corripite inquietos. ⁊ solamini pusillanimes
 suscipite infirmos. paciētes estote ad omnes
 Videte ne quis malū p malo alteri reddat.
 Item alio loco. Si p occupatus fuerit homo
 in aliquo delicto. vos qui spirituales estis in-
 struite h̄mōi in spiritu mansuetudis intēdēns
 teipm ne ⁊ tu tēpteris Et alibi. Sol nō occi-
 dat sup iracundiā uestrā. Et in euāgelio. Si
 peccauerit in te frater tu⁹ corripe euz inter
 te ⁊ ipm solum. Item de peccatis in quibus
 multoz cauet̄ offensio. apostol⁹ dicit. Pec-
 cates corā omib⁹ argue vt ceteri timorē ha-
 beant. Propter hoc ⁊ de venia inuicē dāda
 multa p̄cipiunt̄ et magna cura. ppter tenen-
 dam pacē. sine qua nemo poterit videre deū
 vbi ille terro: est. qm̄ iubeť seru⁹ decē milium
 talentoꝝ reddē debita que illi fuerāt elaxa-
 ta quoniā debitū denarioꝝ centū conseruo
 suo non relaxauit. Quia similitudine p̄p̄ta
 dñs ihs adiecit atq; ait. Sic et vobis faciet
 pater vester celestis si nō dimiseritis vnusq; qd
 qd fratri suo de cordib⁹ uestris. Hoc mō cu-
 rant̄ ciues ciuitatis dei in hac terra pegrinā-
 tes ⁊ pacē supne patrie suspirantes. Spirit⁹
 autē sanct⁹ opatur intrinsec⁹ vt valeat aliq; b
 medicina que adhibetur extrinsec⁹. Alio qn̄
 etiā si de⁹ ipse vres creatura sibi subdita in a-
 liq; specie hūana sent⁹ alloquat̄ hūanos siue
 istos corpis siue illos q̄s istis filimos habē⁹
 i sōnis. nec interiōre gr̄a mentem regat atq;
 agat. nichil p̄dest homi om̄is p̄dicatio veri-
 tatis. Facit hoc de⁹ a vasis misericordie. ire
 vasa discernēs. disp̄faciōe q̄ ipse nouit mul-
 tum ocula sed tñ iusta. Ip̄o quippe adiuuā-
 te mirabilib⁹ ⁊ latētib⁹ modis cū peccatus
 quod habitat in membris nostris que poei⁹
 pena iam peccati est sicut apostolus p̄ceci-
 pit. Non regnet peccatus in nostro mortali
 corpe ad obediendū desiderijs ei⁹. nec in mē-
 tra nostra velut iniquitatis arma exhibea-
 mus. conuertit̄ ad mentē nō sibi ad mala dō
 regente cōsentiētem et eam regēs tranquil-
 li⁹ nūc habebit postea sanitate p̄fecta atq;
 immortalitate p̄cepta homo sine vllō p̄cto
 i eterna pace regnabit. **Capitulū septimū.**
Sed hoc ipm quod sicut potuim⁹ ex-
 posuimus euz deus locutus esset ad
 cain eo more quo cū p̄imis homib⁹
 p creaturā subiectā velut eoz socius forma
 cōgrua loquebat̄. quod ei p̄fuit. Nōne ocep-
 tū scelus in necādo fratre etiā post verbū di-
 uine admonitiōis impleuit. Nam cū sacrifi-
 cia discreuisset amboꝝ in illius respiciēs. qd

nō dubitādū est potuisse cognosci signo ali-
 quo at testāte visibili. ⁊ hoc ideo fecisset deus
 quia mala erāt opa hui⁹. fratris vero ei⁹ bo-
 na. tristatus est cain valde ⁊ cōcidit facies
 eius. Sic em̄ scriptū est. Et dixit dñs ad cain
 Quare tristis factus es. ⁊ quare cōcidit faci-
 es tua. Nōne si recte offeras. recte autē nō di-
 uidas. peccasti. Quiesce. Ad te em̄ cōuerſio
 eius. et tu dñabis illius. In hac admonitiōe
 vel monitu qd deus p̄tulit ad cain. illud qd
 quod dictū est. nōne si recte offeras. recte af-
 nō diuidas peccasti. quia nō elucet. cur vl̄ vn̄
 sit dictū. multos sen⁹ pepit eius obscuritas
 euz diuinaz scripturarum quisq; tractator
 secūduz fidei regulam id conatur exponere.
Recte quippe offerē sacrificiuz cū offerē deo
 ho cui vni cātūmō sacrificiādū est. Nō at re-
 cte diuidit̄. dū nō discernunt̄ recte vel loca l
 tpa vel res ip̄e que offerunt̄. vl̄ qui offerit. vl̄
 cui offerē. vl̄ h̄j quib⁹ ad uelcēduz distribui-
 tur quod oblatum est vt diuisionē hic discre-
 cidez intelligamus. siue cū offertur vbi non
 oportet. aut quod nō ibi sed alibi oportet. si-
 ue euz offerē quādo non oportet aut quod n̄
 tūc sed alios oportet siue euz id offertur qd
 nusq; et nūq; penitus debuit. siue cū electio
 ra sibi eiusq; generis rez tenet homo quā
 sunt ea que offert deo. siue eius rei q̄ oblata
 est sit p̄iceps p̄phanus aut quilibet quem
 phas non est fieri. In quo autē hozū dispi-
 rit cain facile non potest inueniri. s; quomō
 iohānes apostolus cū de h̄is fratribus loq;
 rē nō sicut cain inquit qui ex maligno erat
 et occidit fratres suos. ⁊ cuius rei gracia oc-
 cidit. qui a opera illius maligna fuerūt. fra-
 tris autē eius iusta dat̄ intelligi p̄tere a deū
 non respexisse in munus eius. quia ip̄e h̄ ma-
 le diuidebat. dans deo aliquid suoz. sibi autē
 seipm qd om̄s faciūt qui non dei sed suā sectā
 tes volūtate. id est non recto sed p̄uerso cor-
 de viuentes offerūt tñ deo munus quo putāt
 eū redimi. vt eoz non opituler̄ sanādis p̄za-
 uis cupiditatibus. sed explendis. Et hoc est
 terrene ciuitatis p̄p̄rius deuz vel deos colere
 quibus adiuuātib⁹ regnet in victorijs ⁊ pa-
 ce terrena nō caritate osulendi sed dominā-
 di cupiditate. Boni quippe ad hoc ventur
 mundo vt fruānt̄ deo. mali autē cōtra. vt frus-
 antur mūdo vt volūt deo. qui tñ eū vel esse
 vel res hūanas curare iam credūt. Sunt em̄
 multo deteriores qui nec hoc quidez credūt
Cognito itaq; cain qd sup eius germani sa-
 crificiū nec sup suū respexerat de⁹. vtiq; fra-
 trem bonū mutatus imitari. non elatus de-
 buit emulari. Sed contristatus est et occidit
 facies ei⁹. Hoc peccatū maxime arguit de⁹

tristitia d alteri bonitate et hoc fratris hoc
 quippe arguendo interrogavit dicens. Qua
 re tristatus es et quare cocidit facies tua.
 Quia em fratri tuo muidebat deus videbat
 et hoc arguebat. **N**az homib9 quib9 absco
 ditu est cor alteri9 posset esse ambigui9. et p
 s9 incertu9. vtz illa tristitia maligmitate sua
 i qua se deo displicuisse didicerat. an fratris
 doluerit bonitate. que deo placuit cu i sacri
 ficu ei9 asperit sed roez de9 reddes cur ei9
 oblatioez accipe noluerit vt sibi ipe potius
 merito q̄ ei immerito frater displicet eu effz
 iniust9. no recte diuidedo hoc e no recte vi
 uedo et indign9 cui9 approbare oblatio qz
 esset iniustio9 qz fratre iustum gratis odisset
 ostendit. **N**o tu eu dimittes sine madoato sal
 do iusto et bono quiesce inquit. **A**d te em co
 uersio ei9. et tu dnaberis illi9. **N**uquid fratris.
Abhe. **C**ui9 igit nish pcti. **D**ixerat em. **P**ec
 casti. **T**uc d mte addidit. **Q**uiesce. **A**d te em
 conuersio ei9. et tu dnaberis illi9. **P**ot id q
 de ita intelligi ad ipm homine esse ouerhonez
 peccati. vt nulli alij qz sibi sciat tribue debere
 q̄ peccat. **H**ec e em salubris penitencie medici
 na. et venie peticio no icogrua vt ibi ait. **A**d
 te em ouerho no subaudiat erit sed fit p̄cipi
 entis videlicet no p̄dicentis modo. **T**unc em
 dnabit q̄sqz peccato si id sibi no defeddo p
 / p̄fuerit. s3 penitendo subiecerit. alioqn et illi
 seruet dnanti. si patrocinu adhibuerit acci
 denti. **S**ed vt peccatu intelligat occupencia
 ipa carnalis d q̄ dicit apostol9 caro em co
 cupiscit aduers9 spiritiu. i cui9 carnis fructi
 bus et inuidia comemorant qua vtiqz cam sti
 mulabat et accedebat in fratris exiciuz bene
 subaudi erit id est ad te em ouerho ei9 erit.
 et tu dnaberis illi9. **C**u em omota fuerit pars
 ipa carnalis qua peccatu appellat apostolus
 vbi dicit. no ego opoz illud. s3 quod habitat
 in me peccatu qua p̄tez animi etiā p̄hi dicūt
 esse viciosa. no que metes debeat et abere. s3
 cui mes debeat impare eaqz ab illicitis opib9
 rone cohibere. cu ergo omota fuerit ad ali
 quid p̄pera agendu si quiescat et obtrempet
 diceti apostolo nec exhibeat is mbra vestra
 arma iniquitatis peccato. ad metes domita et
 victa ouertit vt subdite ratio dnēt. hoc p̄ce
 pit de9 huic qui facib9 inuidie inflamabat i
 fratre et que debebat imitari cupiebat au
 ferri. **Q**uiesce inquit id est man9 a scelere co
 tine no regnet peccatu i tuo mortali corpe
 ad obediendu desiderijs ei9. nec exhibeas me
 bra tua iniquitatis arma peccato. **A**d te em co
 uerho ei9. du no adiuuat relaxando s3 quies
 scendo frenat. **E**t tu dnaberis illi9. ut cu fo
 riu sec9 no pmittit opari sub potestate mris

regentis et benivolentis asuecat etiam interin
 fet9 no moueri. **D**ictu est tale aliquid in eo
 diuino libro. et de muliere. quando post pecca
 tu deo interrogate atqz iudicante danacio
 nis sententias acceperunt. in serpente diabo
 lus. et in seipis illa et maritus. **C**u eni dixisset
 ei multiplicas multiplicabo tristitias tuas et
 gemitu tuu et in tristitijs paries filios deind
 addidit. et ad viru tuu ouerho tua et ipe tui
 dnabit. **Q**uod dictu est ad cam de peccato s
 de viciosa carnis occupencia hoc isto loco d
 peccatrice femia. **V**bi intelligedu est viru
 ad regendu vxore animo carne regeti simi
 lem esse oportere. p̄pter quod dicit apostol9
Qui diligit vxorez sua seipm diligit. **N**emo
 eni vnqs carnes sua odio habuit. **S**ananda
 sunt eni hec sicut nostr a no sicut aliena dam
 nada. **S**ed illud dei p̄ceptu. cam sicut puari
 cator accepit. **I**nualescete quippe inuiden
 cie vicio fratre infidiat9 occidit. **T**alis erat
 terrene oditor ciuitatis. **Q**uomō aut signifi
 cauerit etiā cam iudeos a quib9 xps occisus
 est pastor ouium hominu. qua pastor ouium
 peccoz p̄figurabat abel. quia in allegoria p
 phetica res est. pareo nuc d icē. et quedā hic
 aduers9 faustu manicheu dixisse me recolo.
Capitulū octauū.

Nunc aut defendēda michi videt hi
 storiz. ne sit scriptura incredibilis q̄
 dicit edificata ab vno homine ciui
 tate. eo tpe quo plus qz viri quatuor vel po
 / eius tres postea a qua fratre frater occidit fu
 isse vident in terra id est prim9 homo pater
 omniu et ipe cam et ei9 fili9 enoch ex cui9 no
 mine hec ipa ciuitas nucupata est. **S**ed hoc
 quos mouet pazz osiderat no omnes homies
 qui tuc esse potuerūt scriptore sacre hui9 hi
 storie necesse habuisse nomiare. sed eos solos
 quos suscepti opis racō postulabat. **P**ropo
 situz quippe scriptoris illius fuit p̄ que spiri
 tus sanctus id agebat. p̄ successioes certaz
 generatonuz ex vno homie p̄pagat az pue
 nire ad abrahaz ac de inde ex eius semie ad
 pplm dei in quo distincto a ceteris gētibus p̄
 figurarent. et p̄nūciarent omnia que a ciui
 tate cuius eternū regnū ē et de rege eius eo
 deqz cōditore xpo in spiritu p̄uidebatur esse
 ventura. ita ut nec de altera societate homi
 nū taceretur qua tetzenā dicim9 ciuitate qn
 tū ei omemorāde satis effet. vt ciuitas dei et
 sue aduersarie opatiōe clarescat. **C**u igitur
 scriptura diuina vbi et numez annoz quos
 illi homies vixerūt omēorat ita ocludat vt
 dicat de illo d quo loq̄batur. et genuit filios
 et filias. et fuerūt omnes dies illi9 vel illius
 quos vixit āni tot et mortuus ē. nunqd quia

eosdem filios et filias non moxinat. ideo in-
 telligē non debemus per taz multos annos
 quibus tūc in seculi hui⁹ prima etate viue-
 bant nasci potuisse plurimos homies quoz
 cetibus condi possent et plurime ciuitates.
 Sed ptinuit ad deū quo ista ispirate scrip-
 ta sunt. has duas societates suis diuersis ge-
 neracōibus primitus digere atq; distig-
 uere vt seorsus hoim id ē secūduz hoiez viue-
 cius seorsus at filioz dei id ē hoim secūduz
 deū viuenciū generatiōes exte renē vsq; di-
 luuiū. vbi ambaz societate discedō sercō
 q; narratur. Discretio quides q; amboz se-
 parati generatiōes omemorant vni⁹ fra-
 tricide cain alteri⁹ aut qui vocabat seth. na-
 tus quippe fuerat et ipe de adam p illo quem
 frater occidit. cōcretio autē quia bonis in de-
 terius declinatib⁹ tales vniuersi facti fuerāt
 vt diluuiū delerent excepto vno iusto cuius
 nomen erat noe. eius oiuze et trib⁹ filijs to-
 tidēq; nurib⁹ qui homies octo ex illa oim va-
 statiōe mortaliū p archā euadere meruerūt
 Quod igit scriptū est. et cognouit cain vxorē
 suā; et concipiens peperit enoch et erat edī-
 ficans ciuitatē in nomine filij sui enoch. nō ē
 quidē cōsequens vt istū primū filiū genuisse
 credat neq; em hoc ex eo putādū est quia dī-
 ctū est cognouisse vxorē suāz quasi tūc se illi
 primitus concubendo miscuisset. Naz et de ipō
 patre oim adam nō tūc solū hoc dictū est qñ
 cōceptus est cain quē p̄mogenitū videt ha-
 buisse. vtz etiā posterioz eadē scriptura cog-
 nouit in q̄t ad eū vxorē suā. et cōcepit et
 peperit filiū. et nominauit nomē ei⁹ seth. Vndē
 intelligit ea solere scripturā illā loqui q̄uis
 nō semp. cum i ea legit factos hoim fuisse cō-
 cept⁹ nō tñ solū cū primū sibi sex⁹ vterq; mi-
 sceret. Nec illud necessario est argumēto ut
 p̄mogenitū patri existimem⁹ enoch q; no-
 mine eius illa ciuitas nūcupata est. Non em
 ab re est vt ppter aliquā causam euz et alios
 haberet diligeret euz pater ceteris ampli⁹
 Neq; em et iudas p̄mo genit⁹ fuit a quo iu-
 dea cognominata est et iudei. Sed etiā si cōdi-
 toii ciuitas illius iste filius primus est natus
 nō ideo putādū est tūc a patre cōdite ciui-
 tati nomē eius imposuiz quando natus ē qz
 nec cōstitui tūc ab vno poterat ciuitas que
 nichil est aliud quaz hoim multitudine aliquo
 societatis vinculo colligata. s; cū illius hois
 familia tāta nūerositate cresceret vt habet
 etiā ppli quātitatez. tūc potuit vtiq; fieri vt
 et cōstitueret. et nomē p̄mo geniti sui cōsti-
 tute imponeret ciuitati. Tam longa quippe
 vita illoz hoim fuit vt illic memoratoz qz
 et anni taciti non sunt qui vixit minimū ante

diluuiū. ad septingentos quinq;inta tres p/
 ueniret. Nam plures nongētos annos etiā
 transferūt. quāuis nemo ad mille pueniret.
 Quis itaq; dubitauerit p vni⁹ hois etatem
 em multiplicari potuisse gen⁹ hūanū vt ess⁹
 vnde cōstituerent nō vna sed plurime ciuita-
 tes. Quod ex hoc conici facillime pōt. qz ex
 vno abrahā non multo ampli⁹ quadrigētis
 annis numerositas hebre gentis tanta pro-
 creata est vt inexitu eiusd; populi ex egipto
 sexcenta hoim milia fuisse referant iuuerutif
 bellice vt omittam⁹ gentē idumeoz nō per-
 tinēte ad pplm israhel quā genuit frater ei⁹
 esau nepos abrade et alias gentes natas ex
 emi ne ipi⁹ abrade nō p saram cōiugez pro-
 creatas. **Ca. ix.**
Quamobrem nullus prudens rez exi-
 stimatoz dubitauerit. cain nō solū a-
 liquaz vez etiā magnā potuisse cō-
 dere ciuitatē qñ in tā longū temp⁹ p̄tende-
 bat vita mortaliū. nisi forte if deliū quispiā
 ex ipa numerositate ānoz nobis ingerat q;
 stione qua vixisse tūc homies scriptū est i au-
 thoritatis nostris et hoc neget esse creden-
 dum. Ita quippe nō credūt etiā magnitudi-
 nes corpus longe ampliores tunc fuisse quaz
 nūc sunt. Vnde et nobilissim⁹ eoz poeta vir
 gilius de ingenti lapide quē i agroz limitez
 fixū vir fortis illoz tempū pugnās et rapuit
 et cucurrit et intorsit. et misit. vix illū inquit
 lecti bis sex ceruice subirent. Qualia nūc ho-
 minū pducit corpa tellus. significās maiora
 tūc corpa pducere solere tellurē. Quāto ma-
 gis igit tempib⁹ recēciozib⁹ mūdi ante illd
 nobile diffamatūq; diluuiū. Sed de corpū
 magnitudine plerūq; incredulos nudata p;
 vetustate huc p vim fluminū variōz casus
 sepulchra cōiūcūt vbi apparuerūt vel vndē
 ecciderūt incredibilis magnitudis ossa mor-
 tuoz. Vide ipe non solus sed aliquot mecu3
 in vti cenfilitore molarē homis dentē taz in-
 gentez vt fin nostroz dentiū modulos mi-
 nueati cōcidere. ceterum nobis videre ē facē
 potuisse. Sed illuz gigātis alicuius fuisse cre-
 diderim. Nā p̄ter qd erāt oim multo quā no-
 stra maiora tūc corpa. gigātes lōge ceteris
 ante ibant. sicut a hys deinde nostrisq; tēpo-
 ribus rari quidē sed nū quaz ferme defuerūt
 qui modū alioz plurimuz excederēt. Plini⁹
 secūdu⁹ docti sim⁹. Homo quāto magis p̄te-
 rit seculi excus⁹ minora corpa naturā ferre
 testat. Quod et homez cōmēorat sepe car-
 mie fuisse cōquestuz si hec velut poetica sig-
 menca deridens. sed in historica libez tanq;
 miraculuz natāliuz scriptoz assumēs. Vtz
 ut dixi antiquoz magnitudines corporum

inuenta plerūq; ossa qm̄ diuturna sunt. etiā multo posteriorib; seculis produnt. Anno-
ruz at̄ numerositas cuiusq; hominis qui t̄pib; illis fuit. nullis nunc talibus documentis veni-
re i exp̄m̄tus potest. Nec tñ̄ ideo fides sacre hui; histore derogata ē cuius t̄to impudē-
tius narrata nō credim; quāto ipleri certis p̄nunciata asp̄icim;. Dicit tñ̄ etiā idē plim; esse adhuc gentē vbi ducētos annos viuit. Si ergo hūanaz vitaz diuturnitates quas experti nō sumus hodie habere credunt̄ in cogta nobis loca. cur nō habuisse credunt̄ et t̄pa. An vero credibile est alicui esse quod h̄ non est. et incredibile est ali quādo fuisse qd̄ nūc nō ē.

Ca. decimū.
Quocirca et si inter hebreos et n̄ros codices de ip̄o numero annoz non nulla videt̄ esse distancia quod igno-
ro qua rone fit factū. nō tñ̄ tāta ē vt illos ho-
mines tā lōgeuos fuisse dissenciant. Nā ipse homo primus adam ante quā gigneret filiū qui appellatus est seth ducētostrigita ānos vixisse rep̄it̄ in codicib; nostris. i hebr̄is at̄ cētumtriginta phibeē. S; postea quā eum genuit septingētos vixisse legit̄ i nostris. in hebreis vero octingēto. Atq; ita i vtriusq; vniuersitatis summa ocoīdat. Ac deīd̄ per osequētes generatōnes anteq; gignant̄ qui gigni memozant̄. min; vixisse apud hebreos patet ei; inueniē cētū ānos. s; postea quā ē genit; idē ip̄e. centū min; quā i hebreis inueniunt̄ in n̄ris. Atq; ita hinc et inde numeri vniuersitas oīdat. In sexta aut̄ generaciōe nusq; vterq; codices discrepat. In septima vero vbi ille qui natus est enoch nō mortu; sed q; deo placuerit trāst̄ esse narrat̄. ead̄ dissonācia est que in supiorib; quicq; de centū annis anteq; gigneret eū qui ibi memozatus est filiū. atq; in summa similis consonācia. Vixit em̄ annos anteq; transferret̄ secundum vtrōsq; codices. ccc. lxx. Octaua generacio habet quidē nōnullā diuersitatē. sed minorē ac dissimilē ceteris. Mathusale quippe quē genuit enoch anteq; gigneret eū qui i ip̄o ordine sequit̄ secundū hebreos nō centū minus. sed. xx. amplius vixit annos. Qui rurs; in nostris postea quā eū genuit repiunt̄ ad diti et in vtriusq; sibi summa vniuersi numeri occurrit. In solā nona generaciōe id est i an-
nis lamech filij mathusale patris aut̄ noe sū-
ma vniuersitatis discrepat. sed nō plurimū. Viginti em̄ et quatuor annos plus vixisse in hebreis quē in n̄ris codicib; inueniē. Nā anteq; gigneret filiū qui vocat; ē noe sex mi-
nus habet in hebreis quaz in nostris. postea vero quā eū genuit. xxx. amplius i eis ē qm̄

i nostris. Vñ sex illis ser actis restāt. xliij. vt dictū ē.

Ca. xi.
De hanc aut̄ discrepāciaz hebreoz codicuz atq; nostroz exozit̄ illa fa-
mosissima questio vbi mathusalam. xliij. annos vixisse post diluuiū cōputat̄. cū scriptura ex omnib; q; i terra tūc fuerat solos octo homines in archa exiciū cōmemoret eua fuisse diluuij. i quib; mathusalam prius quam gigneret illū nō fuit. Secundum codices em̄ nostros mathusalam p̄s q; gigneret q; vocauit lamech. vixit ānos cētumse xagita septez deinde ip̄e lamech ante quā ex illo ess; noe vixit ānos cētumoctogitaocto qui filii fiunt. ccc. lxx. Dñs addit̄ sexcēti noe. quoro ei; āno diluuiuz factum ē. qui fiūt nō genti quinquagita quicq; ex quo mathusalam nat; est vsq; ad ānum diluuij. Omnis aut̄ āni vite mathusalam. dccc. lxx. cōputant̄. quia euz vixisset ānos. cxxvij. et genuisset filiū qui est appellatus lamech post eū genitū vixit ānos octin-
gētoobuos. qui om̄es vt dixim; nō gēt̄ sexagita nouē fiūt. Vñ detractis nō gēt̄ qui quagita quicq; ab ortu mathusale vsq; ad diluuiū remanēt. xliij. quibus vixisse credit̄ post diluuiū. p̄pter quod eū nōnulli. q; h̄ nō i terra vbi omne carnē quā viuere i aquis natura n̄ finit cōst̄at fuisse deletā cū patre suo qui trāslatus fuerat aliquātum fuisse atq; ibi donec diluuiū p̄teriret vixisse arbitrant̄. nolētes d̄ rogare fidem codicib; quos in auct̄oritatē celebriore suscepit ecclesia et credētes iudorum potius quam istos nō habē quod verū ē. Nō em̄ admittūt q; magis hic esse potue-
rit error̄ interpretum quā i ea signa esse falsum vñ i nostrā p̄ grecā scripturā ip̄a trāst̄ata ē. sed i quū nō esse credibile. lxx. ite p̄tes. qui vno simul tempore vnoq; sensu interpretati sūt errare potuisse. aut vbi nichil eoz intererat voluisse mētiri. iudeos vero dū nobis iuidēt. q; lex et p̄phe ad nos ite p̄tando trāst̄erunt. mutasse quedā i codicib; suis vt nostris minuerēt auct̄oritas. Hāc opiniōem vel suspi-
ciōem accipiat quisq; vt putauerit. Certū ē tñ̄ n̄ vixisse mathusalam post diluuiū. s; eodē āno fuisse defūctum. si vez ē quod d̄ numero annoz in hebreis codicib; iuenitur. De illis aut̄. lxx. interpret. o; quid michi videatur suo loco diligēcius inferendus est cū ad ip̄a t̄pa quātum necessitas hui; opis postulat cōmemorāda adiuuāte dño venerim;. Presenti sufficit questioni secundū vtrōsq; codices tā longa habuisse vitas illi; cui hoies vt possit etate vni; qui duob; quos solus terra tunc habuit parētib; primus ē nat; ad cōst̄ituē-
dā et ciuitatē multiplicari gen; humanuz.

Capitulum duodecimū.

Neq̄ em̄ nullo modo audiendi sunt q̄ putāt aliter annos illis t̄pib⁹ cōputatos id ē tante breuitatis vt vnus annus noster decez illos habuisse crebatur. Quia p̄pter inquit̄ cūz audierit quisq̄ vel legitur nō gentos annos quēq̄ vixisse debz intelligere nonaginta-decem quippe illi āni vnus annus est noster. et decem nostri centū illi fuerūt. Ac p̄ hoc vt putāt viginti triū annoz fuit adam qm̄ genuit seth et ipse seth v̄ giti habebat. et sex mēses qm̄ ex illo natus ē enos quos appellat scriptura ducētos ⁊ quī q̄ ānos quēniā sicut isti suspiciāt quoz expōnim⁹ opinōnē. vñ ānū qualē nūc habemus in decē ptes illi diuidēbāt. et easdē ptes ānos vocabāt. Quaz p̄tū habet vna quadratus senariū. 20 q̄ sex diebus deus p̄fecerit opera sua. vt i septimo requiesceret. De qua re il. bro dēimo sicut potui disputauī. Sexies at̄ semī quī numer⁹ q̄dratū senariū facit. xxxvj. dies sūt. quī multiplicati decies ad. ccc. lx. id est ad. xij. menses lunares pueniūt p̄pter quī q̄ dies em̄ reliquos quib⁹ solaris ānus implet̄ et diei quadratē p̄pter quē quater ductus eo āno quo bisextū vocant vnus dies adiciē addebat̄ a veteribus postea dies vt occurreret numer⁹ annoz. quos dies romani iter calares vocāt. Proinde etiā enos quem genuit seth decem et nouē agebat ānos qm̄ ex illo natus est filius caynan quos ānos dicit scriptura. cxc. et deiceps p̄ omnes generacōnes i quib⁹ hoīz āni omemoranē āre diluuiū nulli⁹ vero i n̄ris codicibus iueniūt quī cū essz cētum ānoz vel infra velerā cētum viginti aut nō multo amplius genuerit filiū sed quī minima etate genuerūt. cly. ⁊ quod excurret fuisse referūt. quia nemo i quūnt decē ānoz homo potest gignere filios qui numer⁹ centum appellabat̄ āni ab illis homib⁹. sed i an̄nis. xvj. est natura pubertas et prolī iāz ido nea pere āde. quol. cly. ānos illa t̄pa nūcupabāt. Vt autē aliter annū nūc fuisse cōputatū n̄ sit incredibile. adiciūt quod apud plerosq̄ scriptores historie repit̄ egip̄cios habuisse annū quatuor mensium. archadas. vj. mēsiū lauiinos. xij. mensiū. Plinius secūdus cū cōmēorassz relatu fuisse i litteris quēdā vixisse cly. alios decem amplius; alios ducētoz annoz habuisse vitā. alios trecētoz quosdam ad quigētos. alios ad sexcētos nōnullos ad octingentos etiā puenisse. hec om̄ia inficia inq̄ estate dēminabāt ānū et alteri hyeme. Alij quadrup̄tis t̄pib⁹ sicut archades quibus anni trimēses fuerūt. Adiecit etiā aliq̄

egip̄cios quoz puos ānos quaterfloz mēsum supradixim⁹ lune sine limitasse annos. Itaq̄ apud eos inq̄t et fingula milia ānoz vixisse p̄dunt. His vero p̄babilib⁹ argumētis quī dā nō destruētēs fidem sacre hui⁹ histōrie. et astruere nitentes ne sit incredibile q̄ tam multos ānos vixisse referunt̄ anti quī p̄suaserūt sibi. nec se suasse impudenter exi- stimāt tam exiguū spaciū t̄pis tūc annū vocatū vt illi decē sint vnus noster. et. x. nostri cētū illoz. Hoc at̄ eē falsissimū documto cui dētissimo ostēdit̄. Quod anteq̄z faciā. nō mihi tacendū videt̄ que credibili⁹ possit esse suspiciō. Poteramus certe hāc assertiōnē ex hebreis codicibus redarguere atq̄ cōuincē vbi adā nō ducētoz triginta sed cētum triginta annoz fuisse repitur qm̄ terciū genuit filiū quī si nisi. xij. nostri sunt. p̄culdubio p̄mū qm̄ genuit vñdecim. vel nō multo ampli⁹ annoz fuit. Quis p̄t hac etate gignere; vñ tata ista nobis q̄ notissima lege nature. Sed hūc omittam⁹ qui fortasse etiam qm̄ creatus est potuit. Non em̄ eū tam puū quam infantel nostri sūt factū fuisse credile ē. Seth filij⁹ ei⁹ nō ducētoz quīq̄ sicut nos legim⁹ sed cētū quinq̄ fuit qm̄ genuit enos. ac p̄ hoc secūdū istos nōdū habebat. xi. ānos etatis. Quid dicam de calnan eius filio; qui cū apud nos. cly. repiatur annoz apud hebreos. lxx. legitur fuisse qm̄ genuit michabel. Quis genēat homo septēnis; si tūc. lxx. nūcupantur q̄ septem fuerūt.

C. xij.
Sed cū hec dixero. otinio refertur il- lud iudeoz esse medacium de quo su- pi⁹ satis actū ē. nā. lxx. interpres lau- dabiliter celebratos viros ostat nō potuisse mētiri. Vbi si queram quid sit credibili⁹. iu- deoz gentē tam lōge lateq̄ diffusam. in hoc cōscribendum mēdacii vno oñilio aspirare po- tuisse et dū alijs inuidēt auctoritatē. sibi ab- stulisse veritatē. an. lxx. homies qui etiāz ip̄i iudei erant vno in loco positos qm̄ rex egip- ci⁹ ptolome⁹ eos in hoc op⁹ asauerat ipam veritatē gētib⁹ alienigenis inuidisse. et cō- municato istud fecisse cōsilio q̄s n̄ videat q̄d p̄clini⁹ faciliusq̄ credatur. S; abist vt pru- dēs quispiam. vel iudeos cuiuslibet puerfi- tatis atq̄ malicie tm̄ potuisse credat in codi- cibus tam multis et tam lōge lateq̄ dip̄sis. vel. lxx. illos memorabiles viros hoc de iui- dētī gētib⁹ veritate vnz omunicasse oñiliū. Credibilis ergo quis dixerit. cū primū de bibleotheca ptolomei describi ista ceperūt. tunc aliquid tale fieri potuisse in codice vno sed primitus inde descripto vnde iam laci⁹ emanaēt vbi potuit q̄dē accidē et septoris

eror: sed hoc in illa q̄stione de vita mathusa-
 le nō absurdū est suspicari. et in illo alio vbi
 sup̄antib⁹. xxiii. annis summa nō ouenit. In
 hijs aut̄ in q̄b⁹ nō cōtinuā ip̄i⁹ mēdositatis
 similitudo ita vt ante genitū filiū q̄ ordini
 inter scriē alibi sup̄sint cētum anni. alibi de-
 sint. post genitū aut̄ vbi deērat sup̄sint vbi
 superāt desint. vt sūma cōueniat. et hoc in p̄
 ma. ij. iij. v. vi. vij. generatione inuenitur.
 videtur habere quādā m̄ si dīci pōt error: ip̄e
 cōstāciā. nec casum redolet. sed industriā.
 Itaq̄ illa diuersitas numeroꝝ aliter se ha-
 becū in codicib⁹ grecis ⁊ latinis. aliter i he-
 breis. vbi nō est ista de cētū annis prius ad-
 ditis. et postea detractis p̄ tot generaciōes
 cōtinuata parilitas. nec malicie iudeoꝝ. nec
 diligēcie. vel prudēcie. lxx. interpretū. sꝫ sc̄p̄
 toris tribuat error: qui de bibliotheca supra
 dicti regis codicē describēdum p̄im⁹ acce-
 pit. Nā etiā nūc vbi numeri nō faciūt inten-
 tū ad aliquid quod facile possit intelligi. vel
 quod appareat vtiliter disci. et negligētē d̄
 scribū. et negligēcius emēdant. Quis em̄
 sibi existimet esse discendum quot milia ho-
 minū trib⁹ israhel singillatim habē potuēt
 qm̄ p̄desse aliquid nō putat. Et quous q̄sq̄
 hoim̄ est. cui pfunditas vtilitatis hui⁹ appa-
 reat. Dic vero vbi p̄ tot exteras generacio-
 nes cētum anni alibi assunt. alibi desunt. ⁊ p̄
 natū qui omemorād⁹ fuerat filiū desunt vbi
 affuerūt. assunt vbi defuerūt. vt sūma con-
 cordet. nimiz cū vellet psuadere qui hoc fe-
 cit ideo numerosissimos ānos vixisse antiq̄s
 q̄ eos breuissimos nūcupabāt et hoc de mal-
 turitate pubertatis qua ydoneas filij gigne-
 rētur conare ostēdere. atq̄ ideo in illis cen-
 tum ānis decē nostros in simūdos putaret i
 credulis. ne hoies tā diu vixisse recipe i fides
 nollēt. addidit cētū vbi gignēdis filiis abī-
 lem nō inuenit etatē. eosdēq̄ prius genitos
 filios vt ogrueret summa detraxit. sic quip-
 p̄ voluit credibiles facere ydeaz̄ generan-
 de plis cōueniēcias etatus. vt tñ numero nō
 fraudaret vniuersas etates viuēciū singulo-
 rum. Quod aut̄ id in sexta generaciōe nō fe-
 cit. hoc ip̄m̄ est quod magis mouet. ideo illū
 fecisse cū res quā dicimus postulauit. qz non
 fecit vbi nō postulauit. Inuenit nāq̄ in eadē
 generaciōe apud hebreos vixisse iareth an-
 teq̄ genuisset enoch centū. lxxij. qui secūdum
 illas rōnes breuium ānoꝝ sūt āni. xvj. et ali-
 quid minus q̄ mēses duo que iā etas apta ē
 ad gignēdum. et igo addere cētū ānos bz
 ues vt nostri. xx. vij. fierēt necesse nō fuit. nec
 post natū enoch eos detrabere quos nō ad-
 diderat ante natum. Sic factū ē. vt hic nulla

ess; inter codices vtroq; varietas. S; rurs⁹
 mouet cur in. vij. generaciōe anteq̄ de ma-
 thusalem nascere lamech cū apud hebreos
 legatur cētum. lxxij. āni viginti min⁹ inueni-
 unt̄ in codicibus nostris. vbi poci⁹ addi cē-
 tum solēt. et post genitū lamech cōplēdā re-
 stituunt̄ ad summā qui in codicib⁹ vtriusq; n̄
 discrepāt. Si em̄ cētum. lxx. ānos p̄pter pub-
 tatis maturitatē. ⁊. et octo volebat intelligi
 sicut nichil addē ita nichil detrabere iāz de-
 bebat qz iuenerat etatē ydoneā generaciōi
 filioꝝ p̄pter quā in alijs cētum illos ānos vbi
 eam nō inueniebat addebat. hoc aut̄ de vigi-
 ti ānis merito deputarem⁹ casu mēdositatis
 accidere potuisse. nisi eos sicut p̄i⁹ detraxe-
 rat restituere postea curaret. vt sūme cōue-
 niret integritas. An forte astucius factū exi-
 stimandum est. vt illa qua cētum anni prius
 solēt adici. et postea detrabi occultaret. nō
 quidē de cētum ānis. verū n̄ d̄ quātulocūq;
 numero p̄i⁹ us detracto post reddito tale a-
 liquid fieret. Sed quomodolibet istud acci-
 piatur. siue credat̄. ita esse factū siue nō cre-
 dat̄ siue postremū ita siue nō ita sit. recte fie-
 ri nullomō dubitauerim vt cū diuersum ali-
 quid in vtriusq; codicib⁹ inuenit. qm̄ quidēz ad
 fidem rez gestaz̄ vtrumq; nō potest esse ve-
 rum. ei ligue potius credat̄. Vnde est in aliā
 p̄ interpretēs facta trāsacio. Nam in quibusdā
 etiā codicib⁹ grecis tribus et vno latino. et
 vno etiā s̄ro inter se cōsenciētib⁹ inuentus ē
 mathusalam sex ānis ante diluuiū fuisse defū-
 ctus. // Capitulu. xiiij.

Nunc iam videamus quomō euiden-
 ter possit ostendi. nō tam breues vt
 illi decem vnus sit noſter. sed tante
 plixitatis ānos quāte nūc habem⁹ quos vti-
 q; circūit⁹ cōficiet solis in illoꝝ hominū vita
 plixissima cōputatos. Per cētēsimō nempe
 āno vite noe scriptum est factūz esse diluuiū
 Cur ergo ibi legit̄ aqua diluuij facta est sup̄
 terrā sexcētēsimō āno vite noe secūdi mēsis
 septima et viceſima die mēſis. si ānus ille mī-
 nim⁹ quales decez faciūt vnū noſtrū. xxx. vij.
 habebat dies. Tantillus quippe ānus si āri.
 quo more hoc nomē accepit. aut nō habz mē-
 ses. aut mēſis eius ē triduū. vt habeat duo
 decim mēſes. Quō igit̄ hic dictum est sexcē-
 tesimo āno secūdi mēſis septima et viceſima
 die mēſis. nisi qui a tales quales nūc sunt etiā
 tūc erāt mēſes. Nam quo pacto aliter viceſi-
 mo et septimo die secūdi mēſis dicere cap-
 tum est diluuiū. deinde postea i fine diluuij
 ita legit̄. et ſedit archa in mēſe ſeptimo ſep-
 tima et viceſima die mēſis sup̄ mōtes ararat
 aqua aut̄ minuebat̄ vsq; ad vndecimū mēſes

in vndecimo autē mēse primā die mēsis appa-
uerūt cacumina mōciuz. Si igitur tales mē-
ses erāt tales pfecto et āni erāt quales nūc
habemus mēses quippe illi triduanū vlgiti et
septē dies habere nō poterāt. Aut si ps trice-
sima tridui tūc appellabat dies vt omnia ppor-
ciōe miuant. ergo nec toto quadriduo nro
factum est illud tam grāde diluuium qd me-
moratur factum .xl. diebus et noctib⁹. Quis
hanc absurditatē et vanitatem ferat. **P**ro-
inde amoueat hic error qui diectura falsa
ita vult astruē scripturaz nostraz fidē vt ali-
bi destruat. **P**roter⁹ tant⁹ etiā tūc dies fuit
quant⁹ et nūc ē. quem vlgiti quatuor hore
diurno circulo nocturnoq; determināt. **T**ā-
t⁹ mēsis qnt⁹ et nūc ē. q̄ luna cepra et finita cō-
cludit. **T**ant⁹ annus quantus et nūc ē. que m-
duodecim mēses lunares additis ppter cur-
sum solarem quiq; dieb⁹. et quadrante dsum-
mant. quanti anni sexcēte simi vite sed⁹
erat mēsis. eiusq; mēsis. vice simus et septim⁹
dies q̄ cepit esse diluuium. i quo dies .xl. cō-
tinuate igētis pluuię memoratur. **Q**ui dies
nō binasa paulo nō ampli⁹ horas habebāt
sed vicensas et quaternas die noctuq; transa-
ctas. ac p hoc tam magnos ānos vixerūt illi
anti qui vsq; amplius q̄ nō gētos. quātos po-
stea vixit abrahā centū septuagita quinq;
et post eum silius eius ysaac cētum .lxxx. et si-
lius eius iacob ppe cētum qui quagita et imē-
posita aliquāta etate. moyses centū .xx. et q̄n-
tos etiā nūc viuūt homies .lxx. vel .lxxx. vt nō
multo ampli⁹. de quib⁹ dictum est et ampli⁹
eis labor. **I**lla vero numeroz varietas q̄ in-
ter codices hebreos inuenit et nostros neq;
de hac antiquoz longeuitate dissentit et si
quid habet ita diuersum vt vez esse verū q;
nō possit. rez gestaz fides ab ea ligua repe-
tenda est ex qua interpretatum est quod habe-
mus. **Q**ue facultas cū volētibus vbiq; gen-
tiū psto sit nō tū vacat quod septuaginta i-
terpres in plurimis que diuersa dicere vidē-
tur ex hebreis codicibus emendare auf⁹ est
nemo. **N**ec em̄ est illa diuersitas putata men-
dositas nec ego vllō modo putādus existio.
Sed vbi nō est scriptoris error aliquid eos di-
uino spiritu vbi sensus cōsentane⁹ ē veritati
et pdicās veritatem nō iterprantiū munere
s; ppetācium libertate aliter dicē voluisse
credendum est. **V**nde merito nō solū hebreis
vez et ipis cū adhibet testimonia descrip-
turis vti apostolica inuenit auctoritas. **S**;
hinc me oportuniore loco si deus adiuuerit
pmisi diligēci locutuz. nūc quod instat ex
pediā. **N**on em̄ ambigendū est ab hoie q̄ ex
primō homie natus est primus q̄ tā diu vi-

uebāt potuisse cōstitui ciuitate. **I**ane terrenā
nō illā que dicit ciuitas dei. de qua vt scribe-
remus laborem tāti huius opis in man⁹ sup-
simus. **D**icat **C**a. xv.

Sent ergo aliquis. **I**ta ne credēdū
ē hoies filios gnaturū. nec habēte
ppositū dēficiē centum et amplius
vel secūdum hebreos nō multo minus id est.
lxxx. lxx. lx. annos a cōcumbēdi ope vacuisse
aut si nō vacaret. nichil plis gignere potuis-
se. **N**ec questio duob⁹ modis soluit. **A**ut em̄
tātō serior fuit pporciōe pubertas q̄nto vite
tocius maior annositas aut quod magis vi-
dēo esse credibile. nō hic primogeniti filij cō-
mēorati sunt. sed quos successiois ordo pos-
cebat. vt pueniret ad noe. a q̄ rurs⁹ ab abra-
ham vide m⁹ esse puentus. ac deinde vsq; ad
certū articulū tempis. quātū oportebat fig-
nari etiā generacōibus omemoratatis cursum
gloriosoissime ciuitatis in hoc mūdo pegrinā-
tis et supnā patriā requirētis. **Q**uod em̄ ne-
gari nō potest. prior omib⁹ cam ex iunctō
ne maris et femine nat⁹ est. **N**ec em̄ illo na-
to dixisset adam quod dixisset legi. ac quisiui
homine p deū nisi illis duob⁹ ipse fuisset homo
nascēdo additus primus. **I**n cōsecutus abel
quem maior frater occidit pfiguraciōes q̄n-
dam pegrinatis ciuitatis dei. q̄ ab impijs et
quodamō tertigemis id ē terrenā origiē di-
ligētibus. et terrene ciuitatis terrena felici-
tate gaudētibus. psecucōnes iniquas passura
fuerit. primitus ostendit. **S**ed quot annoz
erat adam cū eos genuit nō apparet. **E**ximō
digerūt generaciōes alie de cam alie de illo
quem genuit adam in eius successione que
frater occidit. **E**t appellauit nomē illi⁹ seth.
dicēs vt scriptum ē. **S**uscitauit em̄ mibi de⁹
semen aliud p abel quem occidit cam. **C**um
itaq; iste due series generacōnū vna d seth
altera de cam has duas de quibus agimus
distictis ordinib⁹ insinuēt ciuitates. vnā ce-
lestem in terris pegrinātem. alterā terrenaz
terrenis tanquā sola sint gaudijs inherente
vel inhātem. nullus de pgenie cam cū dinu-
merata sit onumēato adā vsq; ad octauā ge-
neraciōem. quot annoz fuisset xp̄s⁹ ē q̄n ge-
nuit eum qui omemorat post eum. **N**oluit em̄
spiritus deim terrene ciuitatis generacōni-
bus tempa notare ante diluuius. sed in cele-
stis maluit. tanquā esset memoria digniores.
Poro aut seth q̄n natus ē nō quide; taciti
sunt anni patris eius s; iā gēuerat alios. **E**t
vix solus cam et abel affirmare quis audat.
Nō em̄ quia soli nomiati sunt ppter ordines
generacionuz quas omemorate oportebat.
ideo conseques videri debet solus fuisse tūc

generatos ex adā. **C**um em̄ filicio cooptis om̄iuz noib⁹ ceteroz legat̄ eū gēuisse filiof et filias. quora fuerit ista ples eius quis p̄su mat asserere. si culpā temeritatis euitat. **P**otuit quippe adā diuim⁹ admonit⁹ dicē po. stea q̄ seth natus est. suscitauit michi de⁹ se mē aliud p abel: qm̄ talis erat futurus qui im pleret illi⁹ sanctitatē nō q̄ ip̄e p̄ior post eū t̄pis or̄die nasceret. **D**em̄de quod scriptū est vixit aut̄ seth quiq; et. cc. ānos. vel secū dum hebreos quiq; et cētum ānos et genuit enof quis possit nisi mēōsiderat⁹ asseuerat̄. hunc eius p̄mogenitū fuisse. vt admittat̄ merito requiram⁹. quō p̄ tot annos immūnis fuerit a cōnubio sine v̄llo p̄posito cōtinēcie. vel nō genuerit cōiugat⁹. qm̄ quid est de ip̄o legi⁹ et gēuit filios et filias. et fuerūt om̄s dies seth xij. et. dccc. āni et mortu⁹ ē. **A**tq; ita de im̄ cep̄ q̄z āni om̄e or̄at̄ nec filiof filiaf gēuisse reticent̄. **A**c p̄ hoc nō apparet omnio. vtruz qui nominat̄ genit⁹ ip̄e fuerit primogenit⁹. **I**mo vero quoniā credibile nō est patres il los etate tā lōga aut impuberis fuisse. ā con iugib⁹ caruisse vel fetibus. nec illos eoz filiof primos eis natos fuisse credibile est. s; cū sacre septoz historie ad or̄ū vitāq; noe cui⁹ tempe diluuiū factū est p̄ successioēf genera cionū notatis tēpo:ib⁹ int̄dēt̄ pueniē. eas vixit om̄e or̄auit. n̄ que prime suis pentib⁹ fuerint. sed que in p̄pagaciōis ordinē vene rūt. **E**xempli gracia. quo id fiat a p̄tius. ali quid interponā. vnde null⁹ ambigat fieri po tuisse quod dico. **E**uāgelista mathe⁹ gene ratiōez dominice carnis p̄ serie parentū vo lens om̄edare memozie ordinē a patre abra ham atq; ad dauid p̄mit⁹ vt pueniret inten dens. abraham inquit genuit ysaac. **C**ur nō dixit israhel quē p̄mit⁹ gēuit. **Y**saac aut̄ inquit genuit iacob. **C**ur nō dixit esau. q̄ ei⁹ primogenit⁹ fuit. **Q**uia scilicet pillos ad da uid puenire nō possit. **D**em̄d sequit̄. **I**acob aut̄ gēuit iudā et fr̄es ei⁹. **N**ūquid iud̄ a p̄mo gēit⁹ fuit. **I**udas inq̄t gēuit phares et zara. **N**ec istoz gēinoz ali q̄s fuit p̄mogenit⁹ iu de sed ante illos iā tres genuerat. **E**os itaq; tenuit in ordine generaciōnū. p̄ quos ad da uid atq; inde quo int̄derat pueniēt. **E**x quo intelliigi potest veteres quoq; homies ante diluuiū nō primogenitos. sed eos fuisse ome moratos. p̄ quos succedēciuz ordo genera cionū ad noe patriarchā ducere. ne se se pu bertatis illoz obscura et nō necessaria q̄stio nos fatiget.

Capitulū. xvj. **Q**uā gēit⁹ gen⁹ hūanuz. post prima3 copulā viri facti ex puluere. et cōiu gis ei⁹ ex viri latē mariū feminarūq;

cōiunctiōe opus haberet vt gignēdo multi plicaret. nec essent vlli hoies nisi qui ex illis duob⁹ nati fuissent. viri sorozes suas diuges acceperūt. **Q**uod p̄fecto quāto antiqui⁹ cō pellēte necessitate. tāto postea factum ē dā nabilius religioe p̄hibēte. **H**abita est em̄ rō rectissima caritatis. vt homies quibus ē vti lis atq; necessaria cōcordia. diuersaz necessi tudinū vinculis neq̄tarent; nec vnus in vno multas haberet sed singule spargerent̄ i sin gulos ac sic ad socialē vitā diligēcius colli gendam. plurime plurimos obtinēt. **P**ater quippe et socer duaz sunt necessitudinū noia **V**t ergo aliū quisq; habeat patrē. aliū socerum. numerosius se caritas porrigit. **V**trūq; aut̄ vn⁹ adā esse cogebat̄. et filijs et filiabus suis qm̄ fratres sorozesq; cōnubio iūgebant. **S**ic et eua vxor eius vterq; sexui filioz fuit et socrus et mater. **Q**ue si due femie fuissent mater altera et socrus altera. copiosius se so ciabilis collectio colligaret. **I**pa demiq; iaz soroz q̄ et iaz vxor: fiebat. duas tenebat vna necessitudines. quib⁹ p̄ singulas distributis vt altera esset soroz. altera vxor. hominū nu mero socialis p̄pinq̄tas augeret. **S** hoc vnde fieret tūc nō erat. qm̄ nisi fratres et sorozes ex illis duobus p̄mis nulli homies erant. **F**ieri ergo debuit qm̄ potuit vt existēte copia vnde ducerent̄ vxores. que nō erāt iam sorozes. **E**t nō solū illud vt fieret nulla necessitas esset. **V**erum etiam si fieret neph̄as esset. **N**ā et si nepotes primorum hominū qui iam cō sobrinas poterant accipe diuges sorozibus matrimōio iūgerētur. nō iam due sed tres i homie vno necessitudines fierēt. que p̄pter ca ritatē numerosiore p̄pinq̄tate neq̄tendā. dif seminari p̄ singulos singule debuerūt. **E**sset em̄ vnus homo filijs suis fratri scilicet sorozī q; iugib⁹ et pater et socer et auūcul⁹. **I**ta et vxor eius. eisq; om̄ib⁹ filijs et mater et amita. et socrus. **I**de3 inter se et filij eoz nō solū essent fratres atq; diuges. vtz etiā con sobrini. quia et fratrū filij. **D**ices aut̄ iste ne cessitudines que vni homi tres homies con neq̄tēbāt nouem cōnecterent. si essent in sin gulis singule: vt vnus homo haberet alte ram sorozem alteram vxorem. alteraz conso brinam. alteraz patres. alteraz auūculū. socrū. alterā matrē alterā amitā. alterā socrū. atq; ita se nō in paucitate coartatū. s; lacī⁹ atq; numerosius p̄pinq̄tatib⁹ crebris vinculu3 sociale diffundēt. **Q**uod hūano genere cre scente et multiplicato. et inter impios deoz multoz falsorūq; cultores sic obseruari cer nim⁹: vt etiā si pueris legib⁹ p̄mittatur fra gerna diugia. melior tū oluetudo ip̄am malie

exhorre licēciāz. Et cū sorores accipe in ma-
 trimoniū primis hūani generis t̄p̄is om̄io
 licuerit sic auerſat̄ur quasi nūq̄ licere potue-
 rit. Ad humanū em̄ sensum. vel alliciendū v̄l
 offendēdum mos valet plurimū. Qui cum in
 hac causa immoderacōnem concupiscencie
 coherceat. eum designari atq; corūpi meri-
 to esse naphariū iudicatur. Si em̄ iniquum ē
 auaritate possidendi trāsgredi limites agro-
 rum. quāto iniqui⁹ libidine cōcumbendi sub-
 uertē limitez mozz. Expti at̄ sumus in cōnu-
 bijs ofobrinaz. etiā nostris t̄p̄ib⁹ p̄pter gra-
 dum p̄p̄nquitatis fraterno gradū p̄ximuz
 quaz raro p̄ mozes fiebat. quod fieri p̄ leges
 licebat. quia id nec diuina p̄hibuit. et nōdū
 p̄hibuerat lex hūana. Verūtū factum etiāz
 licitum p̄pter vicinitatez horrebat̄ illiciti. ⁊
 quod fiebat cum ofobrina. pene cū sorore fie-
 ri videbat̄. quia et ip̄i inter se p̄pter tam p̄-
 quā consanguinitatē fratres vocant̄. et pe-
 ne germani sunt. Fuit autē anti quis patrib⁹
 religiose cure. ne ip̄a p̄p̄nquitatis se paulatiz
 p̄paginū ordib⁹ dirimes lōgius abiret et p̄-
 pinquitas esse desisteret. eam nōdū longepo-
 sitam rursus matrimonij vinculo colligare ⁊
 quadāmō reuocare fugietem. Vnde iam ple-
 no homibus orbe terraz. nō quid sorores ex
 patre vel matre. vel ex ambob⁹ suis paren-
 tibus natas. sed t̄n̄ amabat̄ d̄ suo genere du-
 cere vxores. Vex quis dubitet honestius B
 t̄pe etiā cōsobrinaz p̄hibita esse diugia. nō
 solū secundū ea que disputauim⁹ p̄pter mul-
 tiplicādas affinitates ne habeat duas neces-
 situdines vna p̄sōa cū due possint eas habē
 et numez p̄p̄nquitatis augē. sed etiā q; ne
 scio quō inest hūane verecūdie quoddā na-
 turale atq; laudabile. vt cui debet causa p̄-
 quitatis reuerendū honorē ab ea cōtineat̄.
 quāuis generatricē t̄n̄ libidine de qua erube-
 scē videm⁹. et ip̄az pudiciā diugales. Col-
 pulacio igitur maris et femine quātuz atti-
 net ad gen⁹ mortaliū quoddā seminariū ē ci-
 uitatis. sed terrena ciuitas gn̄acione tantū
 mō. celestis autē et regeneraciōe opus habz
 vt noxias generaciōes euadat. Vtz autē ali-
 quod fuerit. vel si fuit quale fuerit corpale at
 q; visibile regeneraciōis signū ante diluuiū
 ficut abrade circūcisio postea est impata sa-
 cra historia tacet. Sacrificasse t̄n̄ deo etiāz
 illos anti quissimos homies non tacet. quod
 et in duobus primis fratribus claruit et noe
 post diluuium cum de archa fuisset egressus
 hostias deo legitur immolasse. De qua re in
 pre cedētib⁹ libris iam diximus non ob ali-
 ud demones arrogātes sibi diuinitatē deof-
 q; se credi cupientes sibi expetere sacrificiū

et gaudere huiusmodi honoribus. nisi qz vel-
 rum sacrificium vero deo deberi sciunt.

Capitulum xvij.
 Vm ergo esset adam vtriusq; gene-
 ris pater id est et cuius series ad ter-
 renam et cuius series ad celestem p-
 tinet ciuitatem. occiso abel atq; in eius inter-
 fectione cōmendato mirabili sacramēto. fa-
 cti sunt duo partes singuloz genez cain et
 seth. in quoz filijs quos cōmemorari oportet
 bat. duaz istaz ciuitatum in genere morta-
 liū euidentius indicia clarere ceperūt. Cain
 quippe genuit enoch in cuius nomine condi-
 dit ciuitatem terrenā. scilicet non pegrinan-
 tem in hoc mūdo. sed in eius tempali pace ac
 felicitate quiescētem. Cain autē interpretatur
 possessio. Vnde dictum est qn̄ natus est. siue
 a patre. siue a matre eius. Ad quifui homiez
 per deum. Enoch em̄ interpretat̄ dedicacō
 hic em̄ terrena ciuitas dedicatur vbi cōdi-
 tur quoniā hic habet eum quē intendit ⁊ ap-
 petit finem. Porro ille seth resurrectio inter-
 pretat̄ et enos filius eius interpretat̄ homo. si
 ficut adam. Et ipm̄ em̄ nomē homo interpre-
 tatur. sed cōmune esse p̄hibetur in illa ling-
 ua id est hebreā masculo et femie. Nam sic de
 illo scriptum est. Masculum et feminaz fecit
 illos. et benedixit illos. et cognominauit no-
 mē eoz adam. Vnde nō ambigitur sic appel-
 latam fuisse feminam euam p̄prio nomine. vt
 tam adaz quod interpretat̄ homo nomen es-
 set amboz. Enos autē sic interpretat̄ homo vt
 hoc nō posse feminā nūcupare p̄iti lingue il-
 lius asseuerent. tanq̄ filius resurrectōis vbi
 non nubent. nec vxores ducent. Non em̄ erit
 ibi generacō. cū illuc perduxerit regenera-
 cio. Quare et hoc non incaſsum notandū ar-
 bitror. quod in cis generaciōibus que p̄pa-
 ganē ex illo qui ē appellatus seth. euz genuit
 se filios filiasq; dicat̄ nulla ibi genita nomi-
 tum femia exp̄ssa est. In hīs autē que p̄pagā-
 tur ex cain. in ip̄o sine quouisq; p̄tendunt. no-
 uissima femia genita nominatur. Sic em̄ legi-
 tur. Mathusael genuit laech et sump̄sit sibi
 lamech vxores duas. nomen vni ada. et nom̄
 secunde sella. Et peperit ada iabel. Hic erat
 pater habitacū in tabernaculis pecuarioz
 Et nomē fratris eius tubal. Hic fuit qui ostē-
 dit psalteriū et citharā. Sella autē peperit et
 ip̄a tubalcain et erat maleator et erari⁹ era-
 mētē ⁊ ferri. Soroz at̄ tubalcain noema. Huc
 usq; porcede sunt generaciōes ex cain que
 sunt om̄s ab adam octo annūerato ip̄o adaz
 vij. scilicet vsq; ad lamech qui duaz mari-
 tus vxoz fuit. et octaua est generacio in fi-
 lijs ei⁹ in quibus commemoratur et femina.

vbi elegāter significatū est terrenam ciuitatem vsq; in fine carnales habiturā generacōnes. que mariū & feminaz oīū dōne pueniūt vnde et ipse quod p̄ter eam nulq̄ rep̄it ante diluuium nomibus p̄p̄is expr̄imūt vrozef illius hominis qui noīatur hic nouissim⁹ pater. Sicut at̄ cam quod interpretatur possessio. terrene cōditō: ciuitatis et filij⁹ eius in cui⁹ nomine cōditā est enoch quod interpretat̄ dedicatio. indicat istam ciuitatem et iniciū et finem habere terrenus. vbi nichil speratur ampli⁹ q̄ in hoc seculo cerni potest ita seth quod interpretatur resurrectio cum sit generacōnum seorsum cōmemorat̄ pater. quod de filio eius sacra hie historia dicat̄ intuentū est.

Capitulū. xviii.

Eth inquit natus est filius. et uocauit nomē eius enos. Sic sperauit inuocare nomē domini dei. Nemp̄ clamat at̄ testatio veritatis. In spe igitur uiuit homo filius resurrectōnis. in spe uiuit q̄s diu pegriatur hic ciuitas dei que gignit̄ ex se de resurrectōnis cristi. Ex duobus namq; illis hominibus abel quod interpretatur luctus et eius fratre seth quod interpretatur resurrectio. mors xp̄i et vita eius ex mortuis figurat̄. Ex qua fide gignit̄ hic ciuitas dei id est homo qui sperauit inuocare nomen domini dei. Spe em̄ salui facti sumus ait apostolus. Spes aut̄ que uideretur nō est spes. Quod em̄ uidet quis. qd̄ sperat. Si aut̄ quod nō uidemus speramus p̄ pacē iam expectamus. Nam quis uacare hoc existimet ab altitudine sacramēti. Nunquid em̄ abel nō sperauit inuocare nomē domini dei cui⁹ sacrificiū scriptura tā acceptū deo fuisse omēorat. Nunquid ipse seth nō sperauit inuocare nomē dñi d̄i d̄ q̄ dicit̄. suscitauit em̄ mihi de⁹ semē ali⁹ p̄ abel. Cur ergo huic pp̄ie tribuit̄ quod pioꝝ omniū intelligit̄ eē om̄e. nisi quia oportebat in eo qui de patre generacōnum i meliorem partem. hoc est sup̄ne ciuitatis se pat̄az primus omēmoratur exortus. p̄figurari hominem id est hominē societate que nō secundum hominem in re terrene felicitatis sed secundum deū uiuit in spe felicitatis eterne. Nec dictum est. hic sperauit in deum. aut hic inuocauit nomē domini dei. sed sperauit inquit in uocare nomē domini dei. Quid sibi hoc uult sperauit inuocare. nisi quia p̄phetia ē exortuz p̄lm qui secundum electiōem gracie inuocāt nomē domini dei. Hoc est quod p̄ alius p̄phetam dictum. apostolus de hoc populo itelligit̄ ad dei graciā ptinēte. Et erit om̄is qui cūq; inuocauit nomē domini. salu⁹ erit. Hoc ip̄m em̄ quod dicit̄. et noīauit nomē ei⁹ enof quod interpretatur homo. ac deinde additur

hic sperauit inuocare nomē domini dei. satis ostēditur qd̄ nō in seip̄o spem ponē debeat hō. Maledictus em̄ om̄is sicut alibi legit̄. q̄ spem suam ponit in homine. ac p̄ hoc in se. ut sit cui⁹ alterius ciuitatis. que nō secundum filiū cain dedicatur hoc tēpe id ē mortalis hui⁹ seculi labēte trāscursu. sed illa immortalitate beatitudinis sempiternē.

Ca. xix.

Nam et ista pp̄ago cui⁹ est pater seth in ea generacōne habet nomē dedicatiois que septima est ex adam annumerato adam. septimus em̄ ab illo natus est enoch quod interpretatur dedicatio sed ipse est trāstus quoniā placuit deo. et insigni numero in ordine generacōnum. quo sabbatus cōsecratū est. septimo scilicet ab adam. Ab ip̄o em̄ patre istaz generacōnum que disceruntur a pp̄agine cain id est a seth sextus est. quoto die factus est homo. et osūmauit d̄. oia. Sed huius enoch trāstatio nostre dedicatiois est p̄figurata dilatio. Que quidem iā facta est in xp̄o capite nostro. qui sic resurrexit ut nō moriatur ulterius. sed etiā ipse trāstatio est. Restat aut̄ altera dedicatio vniuerse domus cuius ip̄e xp̄us est fūdamētuz. que difertur in finem. quādo erit omniū resurrectio nō moriturōꝝ amplius. Sive aut̄ domus dei dicatur. sive templum dei. sive ciuitas dei. id ip̄m est. nec abhorret latini eloquij cōsuetudine. Nam et virgilius impiofissimā ciuitatem domū appellat asaraci. romanos uolēs intelligi. qui de asaraco per troianos originē ducunt. et domū enee eosdem ip̄os. quia eo duce troiani cum italia uenissent. ab eis cōditā ē roma. Imitatus namq; ē poeta ille sacras litteras in quibus dicitur domus iacob tam ingēs popul⁹ hebreoz.

Capitulum. xx.

Scit aliquis. Si hoc intēdebat scriptor huius historie in cōmemorandis generacōnibus ex adam p̄ filius eius seth ut p̄ illas pueniret ad noe sub quo factum ē diluuiū a quo rursus cōtereret ordo nascētū quo pueniret ad abrahā. a quo mathe⁹ euāgelista incipit generatiōes quibus ad xp̄m puenit eternū regem ciuitatis dei. quid intēdebat in generacōnibus ex cain. et quo eas p̄ducere uolebat. Respondet. vsq; ad diluuiū quo totū gen⁹ illud terrene ciuitatis absuptus ē. reparat̄ ex filiis noe. Neq; em̄ deesse poterit hec terrena ciuitas societas hominū secundum hominē uiuentiū. vsq; ad huius seculi fines. De quo dñs ait. Filij hui⁹ seculi generant et generantur. Ciuitatem uero dei p̄egrinatē in hoc seculo regeneracō p̄ducit ad alterz seculum. cuius filij nec generāt. nec

generatur. **H**ic ergo generari et generare
 ciuitari vtriusq; comune e: quauis dei ciuitas
 habeat etia hic mltia milia ciuiu que ab ope
 generadi se abstineant. sed habet etia illa ex
 imitacione quadam licet erraciu. **A**d ea naq;
 ptiuet etiam qui deuiates a fide diuersas he
 reses condiderut. **S**ecuduz homine quippe
 viuere no secundum deu. **E**t mdoz gimnoso
 pbiste qui nudi pbibetur pbilosophari in so
 litudinibus indie ciues eius sunt. **r**a genera
 do se cobibet. **N**o est em hoc bonu. nisi cu fit
 secundum fidem sumi boni qui deus est. **H**oc
 tu nemo fecisse ante diluuiu repit. qn quidez
 etia ipe enoch septim? ab adaz qui trallat?
 fertur esse no mortuos. genuit filios et filias
 ante q; trallaretur. in qbus fuit mathusala
 p que generacionu ordo memoradz. trans
 currit. **C**ur ergo rata paucitas successioz
 comemoraz in generacionibus ex cain. si eas
 vsq; ad diluuiu pduci oportebat. necerat di
 uturna etas puenies pubertate que cetiu vl
 amplius anos vacaret a fetib?. **N**am si no in
 tedebat auctor libri huius alique ad quez ne
 cessario pduceret feriem generacionuz sicut
 in illis qui inueniut de semie seth intedebant
 puenire ad noe a quo rurs? ordo necessarius
 sequeret. quid op? erat ptermittē primoge
 nitos filios vt pueniret ad lamech in cui? fi
 lijs finit illa onexio. octaua generacione scilicet
 cet ex ad am. septima ex cain. quasi esset inde
 aliquid deinceps onetceduz vnde pueniret
 vel ad israheliticum populu in quo celesti ci
 uitati etiam terrena iherusalem figurā pph
 ticam pbuit. vel ad xpm secundum carne qui
 est sup omia deus benedict? in secula. supne
 iherusalem fabricator. atq; regeneratoz. cu
 tota pgenies cain sic in diluuiio deleta. vnde
 videri potest in eode ordie generacionu pri
 mogenitos fuisse omemoratos. **C**ur ergo ta
 pauci sunt. **N**on em vsq; ad diluuiu tot esse n
 potuerut. no vacatibus vsq; ad ceteraziam
 pubertatem patribus ab officio generadi. si
 no erat tuc pporciōe longeuatatis illi? etiaz
 sera pubertas. **V**t em p eque triginta anoz
 fuerit cu filios generare ceperut. octies tri
 cen qm. viij. sunt generaciones cu adam acū
 eis quos genuit lamech duceti. xl. sunt ani
Sum itaq; toto deinde tpe vsq; ad diluuiu
 no generauerut. **Q**ua tadem causa qui hec
 scripsit. generaciones omemorare noluit que
 secutur. **N**am ex adā vsq; ad diluuiu opurā
 tur ani secundum codices nostros duo milia
 duceti sexa gita duo. secundum hebreos autē
 mille sexciēt qui quagita sex. **V**t ergo istū nu
 merū minore credamus esse veriore. de mil
 le sexcentis qui quagita sex. duceti. xl. de

trahatur: nūquid credibile est. p mille qua
 dringentos et quod excurrit annos qui restat
 vsq; ad diluuiu. pgeniem cain generacioni
 bus vocare potuisse. **S**ed qui ex hoc mouet
 memit cu querezer quomō credendum sit an
 riquos illos homies p tā multos anos a gig
 nedis filijs cessare potuisse. duob? modis ista
 soluta esse questioem. aut de sera pubertate
 pporcione tam lōge vite. aut de filijs qui cō
 memorantur i generacionib? q no fuerit pri
 mogeniti. sed hñ p quos ad cum quem mēen
 debat auctor libri poterat pueniri. sicut ad
 noe in generacionibus seth. **P**roinde in gene
 racioib? cain si no occurrit qui deberet intē
 di ad quem ptermittis primogenitis p eos qui
 omēorati sunt pueniri oportebat sera puber
 tas intelligēda restabit. vt aliqui post cētuz
 anos puberes abilesq; ad gignēdū faci fue
 rint. vt ordo generacionu p primogenitos cur
 reret vsq; ad diluuiu ad numerū anoz. tante
 quātitatis occurreret. **Q**uamuis fieri possit.
 vt ppter aliquā secretioze causam que me la
 tet vsq; ad lamech. r eius filios gneracionu
 pueniete otertu comēdaret hoc ciuitas qm
 dicimus esse terrenam ac deinde cessaret scp
 toz libri dmemorare ceteras. que ad diluuiu
 esse potuerut. **P**otest et illa esse causa cur no
 ordo generacionuz p primogenitos ducere
 vt necesse no fit in illis homibus tam serā cre
 dere pubertate q scilicet cadez ciuitas quā
 cain i nomie enoch filij sui odidit lōge lateq;
 regnare potuerit. et reges habere no simul
 plures sed suis etatib? singulos quos genu
 issent sibi successuros qcuq; rgnassent. **D**oz
 regū primus esse potuit ipe cain. secundus li
 lius eius enoch. in cuius nomie vbi regnare
 tur cōdita est ciuitas. tercius prad quez ge
 nuit enoch. quart? mauiael que genuit prad.
 qui tus mathusael que genuit mauiael. **S**ex
 tus lamech que genuit mathusael qui ē. viij.
 ad adā p cain. **N**o autē erat cōsequē vt pmo
 geniti in regnū regnātib? succederent pa
 tribus. sed quos regnādi meritus ppter vir
 tutem terrene vrilem ciuitati. vl fors aliqua
 reperiret. vel ille potissimū succederet patri
 hereditario quodā iure regnādi que ptece
 ris filijs dilexisset. **P**otuit aut viuēte adhuc
 lamech atq; regnate fieri diluuiu. vt ipm cu
 alijs omibus homibus exceptis qui in archa
 fuerut quem pderet inueniret. **N**eq; em mi
 randū est si varia quātitate nūerositatis an
 noz interposita p tā lōgam etatem ab adaz
 vsq; ad diluuiu no equalis numeri generaco
 nes habuit vtraq; pgenies. sed p cain scptē
 p seth aut decem. **S**eptimus em vt iā dixi
 ab adā lamech. decim? noe. et ideo non vn?

filii lamech. sicut in ceteris supius. sed plures commemorati sunt. quia incertum erat quis ei fuisset mortuo successurus. si regnandi tempore inter ipsum et diluuium remansisset. Sed quo quomodo se habet huius progenies siue preges ex cam gnaconi ordo de ceteris illis mihi nullo pacto pretereundum silentio videtur. quod cum lamech septimum ab adam fuisset inuentus tot eius adnumerati sunt filij. donec videnarius numerus impletur. quo significatur peccatum. adduntur enim tres filij. et vna filia. Proxores autem aliquid possunt significare. non hoc quod nunc commendandum videtur. Nunc enim de generacionibus loquimur: ille vero vnde sint genite tacitum est. Quoniam si lex denario numero predicatur. vnde est memorabilis ille decalogus. profecto numerus vnde narius. quoniam transgreditur denarium transgressionem legis. ac per hoc peccatum significat. Hinc est quod in tabernaculo testimonij quod erat in itinere populi dei. velut templum ambulatum. vnde decem vela cilicina fieri precepta sunt. In cilicio quippe recordatio est peccatorum. propter edos ad sinistram futuros quia consistentes in cilicio prosternimur tanquam dicentes quod in psalmo scriptum est. et peccatum meum ante me est semper. Progenies ergo ex adam per cam sceleratum vndenario numero finitur. quo peccatum significatur. et ipse numerus femina clauditur a quo sexus initium factum est peccati. per quod omnes morimur. Commissum est autem ut et voluptas carnis que spiritui resisteret. sequeretur. Nam et ipsa filia lamech noema voluptas interpretatur. Per seth autem ab adam vsque ad noe denarius in finatur legitimus numerus: cuius tres adiciunt filij. vnde et vno lapsu duo benedicuntur a patre. ut remoto reprobo et probatis filiis ad numerum additis. etiam duodenarius numerus in timetur: qui et in patriarcharum et in apostolorum numero insignis est propter septenarij partes. alteram per alteram multiplicatas. Nam ter quatermi vel quater terni ipsum faciunt. Hinc ita se habentibus video considerandum et commemorandum ista utraque progenies que distinctis generacionibus duas insinuat ciuitates. vna ternigena. altera regenerata. quod postea sic mixta fuerit atque confusa ut vniuersum genus humanum exceptis octo hominibus diluuii perire mereret.

Capitulum. xxj.

Quoniam autem intuentum est quemadmodum cum ex cam generaciones enuntietur. commemorato ante ceteros posteros eius illo in cuius nomine obdita est ciuitas id est enoch cõtexti sunt ceteri vsque ad illum sinez de quo locutus sum. donec illud genus atque illa vni-

uersa prope diluuium deleat. Cum vero filij seth vniuersum commemoratus fuisset enos. non dum vsque ad diluuium additis ceteris articulis quidem interponitur et dicitur. hic liber natiuitatis hominum. qua die fecit deus adam ad imaginem dei fecit illum. masculum et feminam fecit eos et benedixit illos. et cognominauit nomen eorum adam. qua die fecit illos. Quod michi videtur ad hoc interpretus ut hinc rursum incipet ab ipso adam dinumeracio tempus quam noluit facere qui hoc scripsit in ciuitate terrena tanquam deus eam sic commemoraret ut non computaret. Sed quare hinc reditur ad istam recapitulacionem postea quam commemoratus est filius seth homo qui sperauit inuocare nomen domini nisi quia sic oportebat istas duas proponere ciuitates. vnam per homicidia vsque ad homicidium. Nam et lamech duabus vxoribus suis sese perpetrasse homicidium cõfiteretur. alteram per eum qui sperauit inuocare nomen domini dei. Hoc est quippe in hoc mundo peregrinantis ciuitatis dei totum atque summum in hac mortalitate negocium quod per vnum hominem quem sane occisi resurrectio genuit commendandum fuit. Homo quippe ille vntocius supne ciuitatis est vnitatis. non dum quidem completa. sed premissa ista prophetica figuracione splendenda. Filius ergo cain hoc est filij possessionis. cui nisi terrene habere nomen in ciuitate terrena quia in eius nomine condita est De his est enim quibus cantatur in psalmo. Inuocabunt nomina eorum in terris ipsorum. propter quod sequitur eos quod in alio psalmo scriptum est. Domine in ciuitate tua imaginem eorum ad nichilum rediges. Filius autem seth. hoc est filius resurrectiois. speret inuocare nomen domini dei. Eam quippe societatem hominum figurat que dicit. Ego autem sicut oliua fructifera in domo domini dei. speraui in misericordia dei. Vanas autem glorias famosi in terra nominis non requirant. Beatus est enim vir cuius est nomen domini spes eius. et non respexit in vanitates et in fancias falsas. Post ista atque duobus ciuitatibus vna in re huius seculi. altera in spe dei. tanquam ex comuni que apta est in adianua mortalitatis egressis ut percurrat et excurrat ad discretos proprios ac debitos fines incipit dinumeracio tempus in qua et alie generaciones adiciuntur facta recapitulacione ex adam ex cuius origine dñata veluti mascula vna merite dñacioni tradita. fecit deus in contumeliam alia vasa ire. alia in honore vasa misericordie. illis reddens quod debetur in pena istis donans quod non debetur in gracia. ut ex ipsa etiam copacione vasorum ire supna ciuitas discat que peregrinatur in terris non fidere

libertate arbitrij sui. sed speret in uocare no /
mendomini dei. qm̄ uolūtas in natura que fa
cta est bona a deo bono. sed mutabilis ab im
mutabili. quia ex nichilo et a bono potest de
clinare ut faciat malum. quod fit libero arbi
trio. et a malo ut faciat bonū. qd̄ nō fit sine di
uino adiutorio.

Hec itaq; libero voluntatis arbitrio
genere humāo progrediēte atq; cre
scēte. facta est p̄mixtio et iniquita
te participata quedā ueriusq; cōfusio ciuita
tis. quod malū a sexu femineo causam uerius
inuenit: nō quidem illo modo quo ab inicio
nō em̄ cuiusquā etiā tūc fallacia seducte ille
femie p̄suaserūt peccatū uirīs. s; ab inicio q̄
p̄uul morib; fuerāt iterrēna ciuitate id est
in terrenāz societate. amate sunt a filiis dei
ciuib; s; scilicet pegrinātis in hoc seculo alteri
ciuitatis p̄pter pulchritudinez corpis quod
bonū dei donū quidem ē. sed p̄terea id largi
tur etiā malis. ne magnū bonū uideat bonis
deserto itaq; bono magno et bonoz p̄prio
lapsus est factus ad bonū nimū nō bonis p̄
p̄riū. sed bonis malisq; cōmune. ac sic filij dei
filiāz hominū amore sunt capti. atq; ut eis
diuigibus fruerētur. in mores societatis ter
rigrine dē fluxerūt. deserta pietate quā i san
cta societas seruabat. Sicut em̄ corpis pul
chritudo a deo quidem facta. sed epale. car
nale infirmū bonū. male amat postposito deo
eterno. interno. sempiterno bono quē ad mo
dum iusticia deserta et auz. amatur ab aua
ris. nullo p̄cto auri. sed hominū ita se habet
omnis creatura. Cū em̄ bona sit. et bene ama
ri potest et male. bene scilicet ordie custodito
male aut ordie p̄turbato. Quod in laude q̄
dam cerei b̄ruiter uerib; dixi. Hec tua sūt
bōa sūt q; tu bonū ista creasti. Nil n̄ ē i eis
nisi quod peccamus amantes. Ordine negle
cto p̄ te quod cōditur abste. Creator aut si
uacaciter amet. hoc est si ip̄e nō aliud p̄ illo
quod nō ē ip̄e amet. male amari nō pōt. Nā
et ip̄e amor ordiate amādus ē quo bene ama
tur quod amādum ē. ut sit in nobis uirē qua
uiuitur bene. Vnde michi uideat. quod diffi
nicō breuis et uera uirtutis. ordo est amoris
p̄pter quod in sancto canico cāticoz cātat
spōsa xpi ciuitas dei. Ordinate in me carita
tem. Cuius igitur caritatis hoc est dilectō /
nis et amoris ordine p̄turbato deum filij dei
neglexerūt. et filias hominū dilexerūt. Qui
bus duob; nomibus satis ciuitas utraq; di
scernitur. Neq; em̄ et illi nō erāt filij hominū
p̄ naturā sed aliud nomē ceperāt habere per
gratiā. Nā in eadez scriptura ubi dicti sūt
dilexisse filias hominū filij dei. idē dicti sūt

etiā angeli dei. Vnde illos multi putāt non
homies esse. sed āgelos.

Quam que stionem nos transeūter cō
memorata in tercio huius op̄is libro
reliquimus in soluta. Vt possint an
geli cum spiritus sint corpaliter corre cū fe
minis. Scriptū ē em̄. Qui facit āgelos suos
spūs id ē eos q̄ nata spūs sūt facit eē āgelos
suos inū gēdo eis officiū nūciādi. Qui. n. gre
ce dicit āgelos. quod nomē latina declinat
tione angelus phibetur. latina lingua nun
cius interpretatur. Sed ut eoz corpa conse
quentur abiūxerit dicēdo et mistros suos ig
nem ardētem. an q; caritate tanq; igne sp̄ri
tuale feruere debeat mistri ei; . ambigū est
tū apparuisse homibus angelos in talib; cor
porib; q; nō solū uideri. uerē et tāgi possint
eadē uerissima scriptura testatur. Et quoniam
creberrina fama est. multiq; se exptos. uel ab
eis qui expti essent de quoz fide dubitāduz
non esset audisse cōfirmat. siluāos et faunos
quos uulgo incubos uocāt ip̄obos sepe ex
titisse mulieribus. et eaz appetisse ac pegisse
cōcubitum. et quosdam demōes quos dufios
galli nūcupāt. assidue hāc immūdi cā et tēp
tare et efficē. plures talezq; asseuerāt. ut h
negaē impudēcie uideat. Non hicaliqd̄ au
deo diffiniē utz aliqui spiritū elemto auerio
corpore. nā hoc elemtu; etiā cū agiē flabello
sensu corporis tactuq; sentitur. possint hāc
pati libidinem. ut quomodo possunt sentien
tib; femis misceant. Dei tū angelos sanctos
nullo modo illo tempore sic labi potuisse credi
derim. nec de hijs dixisse apostolum per rum
fi em̄ de; āgelis peccatib; n̄ p̄percit. sed car
ceribus caligenis inferi retrudens tradidit
in iudicio puniendos reseruari. sed poti; de
illis q; p̄mū apostatates a dō cū diabolo suo
p̄ncipe excedēt q; p̄mū hoiez p̄uidiā sp̄eria
fraude deiecit. Angelos autē fuisse etiā di ho
mines nūcupatos eadem scriptura sancta lo
cupletissima testis est. Nā et de iohāne sc̄p
tum est. Ecce mitto angelū meū ante faciez
tuam qui p̄parabit uia tuam. Et malachias
p̄beta p̄pria quadam id ē sibi p̄prie impar
tita gracia dictus ē angelus. Vt hoc mo
uet quosdam ex illis qui dicti sūt angeli dei
et ex mulierib; quas amaauerūt. nō quasi ho
mines generis nostri. sed gigantes legimus
esse natos. quasi uero corpa hoim modū no
strum longe excedēciā. quod etiā supra ome
morauī. nō etiā nostris temporibus nata sint
Nōne ante paucos ānos cum romane urbis
quod agothis factum ē. appropiquaret exci
dium. rome fuit femina cum suo patre et sua
matre que corpe quodāmo giganteo longe

17
ceteris p̄minēt. Ad quam visendam mirabi-
lis fiebat vsq; quaq; cursus. Et h̄ erat maxie
admiratiō q̄ ambo pentes ei⁹ nec saltē tā
longi homies erāt quales lōgissimos videre
osueuim⁹. Potuerūt ergo gigantes nasci ⁊
priusq; filij dei qui et angeli dei dicti sunt. si-
liab⁹ hoim hoc est scdm̄ hominē viuenciū mi-
scerēt. filij scilicet seth filiab⁹ cam. Nā et ca-
nonica scriptura sic loquitur. in quo libro hec
legim⁹ cui⁹ h̄ba ista sunt. Et factū ē postq̄
ceperūt homines multi fieri sup̄ terrā ⁊ filie
nate sunt illis. vidētes angeli dei filias hoim
q̄ bōe sunt sumptērūt sibi vxōes ex omnib⁹ q̄s
elegerāt. Et dixit domin⁹ de⁹. Non p̄mane-
bit spiritus meus in homibus h̄is in eternū
p̄pter quod caro sunt. Erūt autē dies eoz cē-
tum viginti anni. Gigātes autē erāt sup̄ terrā
in diebus illis. Et post illud. cū intrārēt filij
dei ad filias hoim. et generabāt sibi. illi erāt
gigātes a seculo homines noiati. Nec libri
verba diuini fati indicāt iaz illis dieb⁹ suis
se gigātes sup̄ terrā qm̄ filij di accēperūt vxō-
res filias hoim cū eas amarēt bonas id ē pul-
chras. Consuetudo q̄pe sc̄pturē h̄ est. et spe-
ciosos corpe. bonos vocare. Sed et postq̄
hoc factū ē. nati sunt gigātes. sic em̄ ait. Gi-
gantes autē erāt sup̄ terrā in diebus illis. Et
post illud cum intrarent filij dei ad filias ho-
minū. Ergo et ante in illis diebus. et p̄ illud
Quod autē ait. ⁊ generabāt sibi. ibi fati ostē-
dit q̄ prius anteq̄ sic caderēt filij dei deo ge-
nerabāt nō sibi. id ē nō domināte libidine co-
cundi⁹ suiūte officio p̄pagādi. nō familiam
sui sed ciues ciuitatis dei. quib⁹ annūciarent
tanq̄ angeli dei vt ponerēt in deo spem suā
similes illi⁹ qui nati est de seth filij⁹ refurre-
ctōnis. et sperauit inuocare nomen domini.
In qua spe essent cū suis posteris coheredes
eternoz bonoz. et sub deo patrefrateres si-
lioz. Non autē illos ita fuisse angelos dei vt
homies nō essent sicut quidā putāt sed hoies
p̄culdubio fuisse sc̄ptura ip̄a sine vlla ambi-
guitate declarat. Cum em̄ p̄missus est q̄ vi-
dētes angeli dei filias hoim quia bone sunt.
sumptērunt sibi vxōes ex omnibus quas ele-
gerūt. mox adiunctū est. Et dixit domi⁹ de⁹
Nō p̄manebit spirit⁹ meus in homibus h̄is
in eternū. p̄pter quod caro sunt. Spiritu dei
quippe fuerāt facti angeli dei. et filij dei. ⁊ de-
clinādo ad inferiora. dicunt hoies noiē nate
nō gracie. Dicunt ⁊ caro. desertores spirit⁹
et deserēdo deserti. Et lxx. quidē interptes
et angelos dei dixerūt istos et filios dei. qd̄
quidā nō om̄s codices habent. nā quidē nisi
filios dei nō habēt. Aquila autē que interpre-
tem iudei ceteris antepōnūt nō angelos dei

nec filios dei sed filios deoz interpretatus est
Verūq; autē vez est. Nam et filij dei erāt. s̄b
quo patre suoz patrū etiā fratres erant ⁊ fi-
lij deoz. quoniā a dijs geniti erant. cū quib⁹
et ip̄i dixerant. iuxta illud psalmi. Ego dixi
dij estis. et filij excelsi om̄es. Merito em̄ cre-
dunt septuagita interptes accepisse p̄pheti-
cū spiritū. vt si qd̄ eius auctoritate mutarēt
atq; aliter quā erat quod interpretabānt di-
cerēt. neq; hoc diuinit⁹ dictū esse dubitārēt
Quāuis i hebreo hoc esse phibeat ambiguitū
vt et filij dei et filij deoz possent interpari.
Dmittamus igitē eoz scripturaz fabulas q̄
apoc̄tiphe nūcupant. eo q̄ eaz occulta ori-
go nō claruit patribus. a quib⁹ vsq; ad nos
auctoritas veraci⁹ scripturaz certissima ⁊
notissima successiōe puenit. In h̄is autē apo-
chris. et si inuenit aliqua veritas. tū p̄pter
multa falsa nlla ē cāonica auctoritas. Scrip-
sisse quidē nō nulla diuina illū enoch septimū
ab adam negare nō possum⁹ cum hoc in epi-
stola canonica iudas apostolus dicat. sed nō
frustra nō sunt in eo canōe scripturaz q̄ ser-
uabāt in templo hebrei populi succedēcium
diligēcia sacerdotū. nisi que ab antiquitate
suscepte fidei iudicata sunt. nec vtrum hoc
essent que ille scripsisset potera t inueniri. nō
talib⁹ p̄ferētib⁹ qui ea p̄ferē succēssōis re-
p̄rent rite seruasse. Vnde illa que sub ei⁹ nō-
mine p̄ferunt. et cōtinēt istas de gigātib⁹
fabulas. q̄ nō habuerunt homies patres re-
cte a prudētibus iudicantē nō ip̄i esse credē-
da. sicut multa sub nomib⁹ ⁊ alioz p̄phaz ⁊
recēctoz sub noib⁹ apostolorz ab hereticis
p̄ferunt. que om̄ia noiē p̄poc̄ticez ab aucto-
ritate canonica diligētē examinacōne remo-
ta sunt. Igitē scdm̄ scripturas canonicas he-
breas. atq; xp̄ianas multos gigātes ante di-
luiuū fuisse non dubiū est. et hos fuisse ciues
terrigine societatis hoim. Dei autē filios qui
secū dum carnes de seth p̄pagati sunt in h̄ac
societate deserta iusticia declinasse. Nec mi-
randū est q̄ etiā d̄ ip̄is gigātes nasci potue-
rūt. Neq; em̄ om̄es gigātes. sed magis vtq̄
multi tūc fuerūt. q̄s post diluiuū t̄pib⁹ cete-
ris. Quos p̄pterea creāe placuit creatori. vt
etiā hinc ostenderēt nō solū pulchritudines
vez etiā magnitudines et fortitudines corpū
nō magnipēdendas esse sapiētī. qui spiritua-
libus atq; immortalib⁹ lōge meliorib⁹ atq;
firmiorib⁹ et bonoz p̄p̄is. nō bonoz malo-
rūq; cōmuni⁹ beatificat bonis. Quam rez
ali⁹ p̄pha cōmēdans ait. Ibi fuerūt gigātes
illij noiati. qui ab inicio fuerūt saturosi. scien-
tes plū. Non hos elegit d̄s. nec viā sciēcie
dedit illis. sed interierūt. q̄ non habuerunt

sapientiam perierunt propter inconsideratiam.

Capitulum. xxiii.

Quod autem dixit deus. erunt dies eorum. ceterum viginti annos. non sic accipiendum est. quasi pronuntiatur sit post hec homines ceterum viginti annos. diuino non transgredi. cum et post diluuium etiam quingentos excessisse inueniamus. sed intelligendum est hoc deum dixisse. cum circa finem quingentorum annorum esse noe id est quadringentesimo octoginta vite annos ageret. quos mox suo scriptura quingentos vocat. nomine totius maximam partem plerumque significans. sexcentesimo anno quippe vite noe. scilicet mense factum est diluuium. ac si centum viginti anni predicti sunt futuri vite hominum pituro. quibus transactis diluuium deleret. Nec frustra creditur sic factum esse diluuium. iam non inuenit in terra qui non erat digni tali morte defungi. qua in impios vindicatum est. non quo quicquid bonis quandoque moriturus tale genus mortis faciat. quod aliquid eis possit obesse post mortem. Verumtamen nullus eorum diluuium mortuus est. quos de femine seth apparatos sancta scriptura commemorat. Sic autem diuinitus diluuii causa narratur. Videns inquit dominus deus quia multiplicatae sunt malicie hominum super terram. et unusquisque cogitat in corde suo diligenter super maligna. omnes dies. et cogitauit deus quod fecit homines super terram. et recogitauit et dixit deus. Deleam hominem quem feci a facie terre ab homine usque ad pecorem. et a reptantibus usque ad volatilia celi. quia iratus sum. quoniam facies eos.

Capitulum. xxv.

Ita dei non perturbatio anni eius est. sed iudicium quo irrogat pena peccato. Cogitatio vero eius. et recogitatio mutandorum rerum est immutabilis ratio. Neque enim sicut homines ita deum cuius quod facti sui peccat. cuius est de omnibus omnino rebus transfixa sententia. quae certa praescientia. Sed si non videretur scriptura talibus verbis. non se quodammodo familiariter in sinuabit omni generi hominum quibus vult esse consultum. ut et preceat superbia. et excitet negligentes. et exerceat querentes. et alacritates. Ad non faceret si non prius inclinaret. et quodammodo descendere adiaceret. Quod autem et interitum omnium animalium terrenorum. volatiliumque denunciet magnitudine future cladis. efficitur non animantibus rationis expertibus. tanquam et ipsa peccauerit minas exitium.

Ca. xxvj.

Am vero quod noe homini iusto et sicut de illo scriptura veridica loquitur in sua generatione perfectum. non utique sicut profecti sunt ciues ciuitatis dei in illa immortalitate quae quabunt angelis dei. sicut esse possunt in hac peregrinatione perfectum. impatiens deus ut archam faciat. in qua cum suis id est uxore.

filij et nris et cum animalibus que ad illum ex dei precepto in archam ingressa sunt liberae. et a diluuii vastitate. proculdubio figura est peregrinationis in hoc seculo ciuitatis dei. hoc est ecclesie que sit salua per lignum in quo precepit mediator dei et hominum. homo christus ihesus. Quia et mensura ipsa longitudinis altitudinis latitudinisque eius significat corpus humanum in cuius veritate ad homines pronuntiatus est uenturus. et uenit. Humanum quippe corporis longitudo a vertice usque ad uentrem sexies tantum habet quam latitudo que est ab uno latere ad alterum. latus et decies tantum quam altitudo. cuius altitudinis mensura est in latere a dorso ad uentrem. uel si iacentem hominem metiaris superius seu pronum. sexies tantum longus est a capite ad pedes. quod latus a dextera in sinistra. uel a sinistra in dexteram. et decies quam altus a terra. Unde facta est archa et ceterorum in longitudine cubitorum. et qui quaginta in latitudine. et triginta in altitudine. Et quod ostium accepit in latere. profecto illud est uulnus quod latere crucifixi latera perforat. Hac quippe ad diluuium uenientes ingre diunt. quia inde sacramenta manarunt quibus credentes iniciantur. Et quod de lignis quadratis fieri iubet. uindicta stabilem uitam sanctorum significat. Quia cumque enim uerteris quadratum stabit. Et cetera que in eiusdem archae constructione dicuntur. et ecclesiasticarum signa sunt rerum. Sed etiam nunc plebs qui longus est. et hoc iam fecimus in ope quod aduersus faustum manicheum scripsimus. negantem in hebreorum libris aliquid de christo esse per pharizaeos. Et fieri quidem potest ut et nobis quod pia et alius alio exponat hic apertius. dum tamen ea que dicuntur ad hanc de qua loquimur dei ciuitate in hoc seculo maligno tanquam in diluuii peregrinationem omnia referatur. si ab eius sensu. qui ista descripsit. non uult longe aberrare quod exponit. Exempli gratia. uelut si quis pia quod habet scriptum est inferiora bicamerata et tricamera. rata facies ea. non quod ego in illo ope dixi uelut intelligi. quod ex omnibus generibus ecclesie congregatur. bicamerata dicitur propter duo genera hominum circumcissionem scilicet et preputium. quos apostolus et alio modo dicit iudaeos et grecos. Tricamera uero eo quod omnes gentes de tribus filiis noe post diluuium repate sunt. sed aliud dicat aliquis quod a fidei regula non sit alienus. Nam quoniam non solas in inferioribus mansiones habet archa uoluit. uerum etiam in superioribus. et hec dixit bicamerata. et in superioribus superiorum. et hec appellauit tricamera. ut ab imo sursum uersus tercia consistat habitatio. Quod sunt hic intelligi et tria illa quae commendat apostolus. fides spes caritas. Possunt etiam multo conuenientius tres ille uertutes euangelice.

ericena sexagēa cētena. vt i infio hitet pubi
cicia iugal sup̄ vidualis atq; hac supior vir
ginalis: et si quid aliud scdm̄ fidez ciuitatis
huius intelligi et dici potest. Nec etiā de ce
teris que hic exponēda sunt dixerim: quia r
si nō vno differunt modo. ad vnā tū catholi
ce fidei cōcordiā reuocāda sunt.

Capitulu. xxvij.

Dñ tñ quispiā putare debet. aut fru
stra hec esse consēpta. aut tantūmō
rez gestaz veritatē. nullis allegori
cis significacōib⁹ hic esse querēdam. aut cō
trario hec omnino gesta nō esse. sed solas esse
verboz figuras. Aut quicq; illud est. neq;
q̄ ad pphaz ecclie ptinē. Quis em̄ n̄mēte per
uersus inaniter scriptos esse cōtendat libros
p̄ ānoz milia tāta religiōe. et tā ordiate suc
cessiōis obseruācia custoditis. aut solas res
gestas illic inuēdas: vbi certe vt alia omi
tam. si numerositas aialium cogebat arche
tātam fieri magnitudinē imūda bina. et mū
da septena intronitti animalia: quid coge
bat vtz equalis nūeri possent vtraq; seruari
Aut vero de⁹ qui ppter gen⁹ repandū suan
da p̄cepit. eo modo illa quo instituerat resti
tuere nō valebat. Qui vero nō esse gesta. sed
solas rez significādas figuratas esse ostendūt
primū opinant̄ tā magnū fieri n̄ potuisse di
luuū. vt altissimos mōtes quidecim cubitis
aqua crescēdo trāscendēt. ppter olimpi ver
ticē montis supra quē phibent̄ nubes nō pos
se decrescere quod tā sublime iam celū sit vt
nō ibi sit aer iste crassior. vbi venti nebule im
bre s̄q; gignunt̄. nec atēdunt omnū elemen
toz crassimā terrā ibi esse potuisse. An for
te negāt esse terrā verticē mōtis. Cur igitur
vsq; ad illa celi spacia terris exaltari licuisse
et aquis exaltari nō licuisse cōtendūt. cū isti
mensores et p̄iores elem̄toz aquas terris p
hibeāt supiores atq; leuiōes. Quid itaq; rō
nis afferūt. quare terra grauior et inferior lo
cū celi trāquillioris inuasit p̄ volūina tot
ānoz. et aqua leuior: ac supior: pmissa non sit
hoc facere. sate ad t̄p⁹ exiguū. Dicūt etiāz
n̄ potuisse cape arce illi⁹ quātitatē animalū
generatā mule. in vtroq; sexu. bina d̄ immū
dis. septena de mūdīs qui michi vident̄ non
cōputare esse trecenta cubita lōgitudis et la
titudinis quinquaginta. nec cogitare aliud
tātum esse in supioribus. item aliudeantum
in superioribus supiorū. ac p̄ hoc terducta
cubita illa fieri nō genta. p̄ cētum quinq; gin
ta. Si at cogitē⁹ quod origenes nō ielegā
ter astruxit. moysen scilicet et hoiez dei eru
dizum. sicut scriptū ē omni sapiā egipciōz
qui geometricā dilexerūt. geometrica cubi

ta significare potuisse vbi vnū q̄ntū sex nostra
valere assueuerāt. quis nō videat q̄ntum re
rum cape illa potuit magnitudo. Nam illud
q̄ disputat̄ tāte magnitudis archā nō potu
isse cōpingi ineptissime calūnant̄. cum sciāt
immēsas vrbes fuisse cōstructas. nec atten
dūt centū annos quib⁹ archa illa est fabrica
ta. nisi forte lapis lapidi adherē potest sola
calce cōiunctus. vt mur⁹ p̄ tot milia circum
agat. nec lignū ligno p̄luscudies et p̄iros
clauos. et gluten bitumis nō pōt adherē vt
fabricet̄ archa nō curuis sed rectis lineis lō
ge lateq; poriecta. q̄z nullus in mare mittat
conat⁹ hoim sed leuet vnda cū venerit natu
rali ordine pōdezz magisq; diuina puidēcia
q̄z hūana prudēcia natātem gubernet ne in
currat vbiq; naufragiū. Quod aut̄ scrupulo
sissime queri solet de minutissimis bestiolis n̄
solum quales sunt mures et steslides. vtz et
quales locuste scarabei. musce demiq; et pu
llices. vtz nō amplioris numeri in archa illa
fuerint. q̄z qui est definit⁹. cum hoc impera
ret de⁹. pus amonēdi sunt quos hec mouent
sic accipiendū esse quod dictū est que repūt
su p̄ terrā. vt necesse nō fuerit cōseruari in ar
cha que possunt in aquis viuere. nō solū mer
sa sicut pisces. vtz etiā supnatācia sicut mul
te alites. Deinde cū dicūt. mascul⁹ et femina
erūt. profecto intelligit̄ ad repandū gen⁹ di
ci. ac p̄ hec nec illa necesse fuerat ibi esse que
possunt sine cōcubitu de quibusq; rebus vl
rerum corrupcōnib⁹ nasci. vel si fuerūt sicut
in domibus esse cōsueuerūt. sine vllō numero
definito esse potuisse. aut si misteriū sacratis
simū quod agebat̄ et tāte rei figura etiā ve
ritate facti aliter nō posset impleri nisi vt om
nia ibi certo illo numero essent que viuere in
aquis natura p̄hibētē n̄ possent. nō fuit ista
curā illi⁹ homis. vel illoz hoim. sed diuina.
Non em̄ ea noe capta intronittebat. sed ve
niencia et intrācia p̄mittebat. Ad hoc valz
em̄ quod dictū est. et intrabūt ad te. nō scilicet
cet hois actu. sed dī nutu. ita sane vt non illic
fuisse credēda sint. que sexu carent. Presēp
tū em̄ atq; diffinitū est mascul⁹ et feia erunt
Alia sunt quippe que de quibusq; rebus sine
cōcubitu ita nascant̄ vt postea concūbāt et
generent sicut musce. alia vero i quib⁹ nil sit
maris et femine sicut apes. Ea porzo q̄ sic ha
bent sexum vt nō habeāt fetum sicut muli et
mule. mirū si fuerint ibi. ac nō poci⁹ parētes
eoz ibi fuisse sufficeret. equinū videlicet atq;
afininū gen⁹. et si qua alia sunt que in cōmix
tiōe diuersi generis gen⁹ aliud gignūt. S; et
si hec ad misteriū ptinebant ibi erāt. Mal
bet em̄ et hoc gen⁹ masculū et femina. Solz

et mouere nonnullos genera esse que illis bene poterant animalia que non nisi carne vesci possunt ut per numerum ibi fuerit sine transgressione mandati que aliorum alioquin necessitas illic coegisset includi an vero quod potius est credendum per carnes alimentum esse potuerit que omnino conueniret. Nouimus enim multa animalia quibus caro cibum est quod fructibus potius misque vescantur et maxime fisco atque castaneis. Quid ergo mirum si vir ille sapiens et iustus est diuinitus amonitus quid cuius congrueret sine carnibus apta cuius generum alimentum parauit et recodidit. Quid est autem quod vesci non cogereet fames aut quid non suauem ac salubrem facere possit deus qui etiam ut sine cibo uiuerent diuina facilitate donaret nisi ut pascerent est hoc implere figure tantis misterijs conueniret. Non ergo ad presignificandum ecclesiam puenire tam multiplicia res signa gestant nisi fuerit conuictus nemo permittit operari. Jam enim gentes ita ecclesiam repleuerunt mundique immunditiam donec certum ueniat ad finem ita eius unitate quadam copagine continentur ut ex hoc uno manifestissimo de ceteris que obscurius aliquando dicta sunt et difficilius agnosci queunt dubitare phas non sit. Que cum ita sint si nec inuoluntate ista esse conscripta putare quisquam vel durus audebit nec nihil significare cum gesta sint nec sola dicta significatiua non facta nec aliena esse ab ecclesia significanda probabiliter dici potest sed magis credendum est et sapienter esse memoriale litterarumque mandata et gesta esse et significare aliquid et ipsum aliquid ad presignificandum ecclesiam pertinere. Ita usque ad hunc articulum productus liber iste claudendus est ut ambax ciuitatum cursum terrene scilicet et secundum hominum uiuentis et celestis secundum deum post diluuium et deinceps in rebus conuictibus requiratur.

Explicit liber quindecimus.
Incipiunt capitula libri xvi.

An post diluuium a noe usque ad abraham aliquid familie secundum deum uiuentium repiantur. i.
 Quid in filiis noe prophetice fuit presignificatum. ii.
 De generationibus trium filiorum noe. iij.
 De diuersitate linguarum principioque babilonis. iij.
 De descensione domini ad confundendam linguam edificancium turrim. v.
 Qualis intelligenda sit locutio qua deus angelis loquitur. vi.

An omne bestiarum genus etiam remotissime a terris insule ex eo numero acceperunt que in archa diluuii mundacione seruatus est. vii.
 An ex pagine adam vel filiorum noe quedam genera hominum monstruosa prodierint. viij.
 An inferiorem partem terre que nunc habitacionis oraria est antipodas habere credendum sit. ix.
 De generatione sem in cuius progenie tendens ad abraham ciuitatis dei ordo dirigitur. x.
 Quod ea presignificata lingua in usu hominum fuerit que postea hebraea ab hebreo nomine nuncupata est et cuius familia remansit cum diuersitas esset facta linguarum. xi.
 De articulo tempus in abraham a quo sancte successiois noui ordo coeexistit. xij.
 Que ratio fecisse uideatur ut in transmigratione thari qua caldeos deserens in mesopotamiam inuenerit nra filij eius nachor fecerit mencio. xij.
 De amnis thare qui in charra uite tempore impleuit. xiiij.
 De tempore promissionis abraham que secundum preceptum dei exiuit de carra. xv.
 De ordine et qualitate promissionum dei que ad abraham facte sunt. xvi.
 De tribus excellentioribus gentium regnis quorum id est asseriorum iam abraham sublimius eminebat. xvij.
 De iterato alloquio dei ad abraham que ei et semini eius chanaan terra promittitur. xvij.
 De sacra pudicitia in egipto per dny custodita que abraham si uxorem suam esse dixit sed foror eius. xix.
 De secessione loth et abrahe que illis salua caritate oplacuit. xx.
 De tercia promissione dei qua terra canaan ab abrahe et semini eius perpetuum pollicetur. xxj.
 De supatis ad abraham hostibus sodomorum quoniam do loth de captiuitate eripuit et a melchisedech sacerdote benedictus est. xxij.
 De uerbo domini ad abraham quo ei promittitur seculum multitudinis stellarum multiplicanda posteritas quod credens iustificatus est adhuc in prepuccio constitutus. xxij.
 De significacione sacrificij quod abraham offerre precep tus est cum poposcisset ut de hijs que crederet doceret. xxij.
 De agar ancilla sara quam eadez sara abrahe uoluit esse concubinam. xxv.
 De testificacione ad abraham qua eius semini de sterili sara filium sponso dicitur patremque eius gentium statuit et promissi fides sacramento circumcissionis obsignat. xxvj.
 De masculo que si octauo die si fuerit circumcisus perire anima eius quia testamentum dei distipauit. xxvij.
 De commutacione nominis abrahe et sarae qui cum obuini sterilitate ob uirriusque ante senectutem